

Nr 9.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1950/51 under postverkets, telegrafverkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

1:o) **Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under kapitalbudgeten (bilaga 26, punkt 1, s. 1—14 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1950) lämnat en översikt över kommunikationsverkens investeringar, avseende postverkets, telegrafverkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden, väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond samt väginvesteringar.

I statsverkspropositionerna till 1948 och 1949 års riksdagar framlades investeringsplaner för följande under kommunikationsdepartementet hörande kapitalfonder, nämligen postverkets, telegrafverkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond. Under investeringsplanerna inbegreps däremot icke de statliga väginvesteringar (utgifter å väg- och brobyggnads- samt belägnings- och förstärkningsanslagen), vilka icke redovisas över förrådsfonden. Detta sammanhänger därmed att dessa investeringsutgifter till huvudsaklig del avräknas mot automobilskattemedlen, varför huvudintresset knutits till den rent statsfinansiella frågan om balanseringen av automobilskattemedlens specialbudget.

I årets statsverksproposition framhåller departementschefen emellertid, att vid ett realekonomiskt betraktelsesätt väginvesteringarna måste avvägas mot andra investeringar i första hand på samfärdselns område, något som också under senare år i praktiken skett vid uppgörandet av den särskilda investeringsbudgeten för den tillståndsreglerade byggnads- och anläggningsverksamheten. Vid behandlingen av kommunikationsverkens investeringsplan i årets statsverksproposition ha därför jämväl väginvesteringarna inbegripits.

I 1949 års statsverksproposition uppskattades investeringsutgifterna *budgetåret 1948/49* för här ifrågavarande ändamål till 563 miljoner kronor. De faktiska utgifterna uppgingo till 528,7 miljoner kronor. Utgifternas fördelning på kapitalfonderna och väginvesteringar framgår av följande sammanställning (belopp i miljoner kronor):

	1948/49	
	Beräkn.	Utfall
Kommunikationsverkens kapitalfonder	497,0	461,3
Väginvesteringar	66,0	67,4
	<hr/>	<hr/>
Summa	563,0	528,7

De faktiska utgifterna understego sålunda de beräknade med ca 35 miljoner kronor, vilket enligt departementschefen huvudsakligen förklaras av att statens järnvägars och statens vattenfallsverks investeringsutgifter över-skattats, de förra med ca 17 miljoner kronor och de senare med ca 13 miljoner kronor.

En jämförelse mellan beräkningarna i 1949 års statsverksproposition (Beräkn. I) av investeringsutgifterna *budgetåret 1949/50* och en i december 1949 verkställd reviderad beräkning (Beräkn. II) visar följande tal i miljoner kronor.

	1949/50	
	Beräkn. I	Beräkn. II
Kommunikationsverkens kapitalfonder	460,0	483,5
Väginvesteringar	73,0	100,0
	<hr/>	<hr/>
Summa	533,0	583,5

Anledningen till att beräkningarna nu höjts med ca 50 miljoner kronor är, framhåller departementschefen, att investeringsutvecklingen under budgetåret 1949/50 kan förutses komma att påverkas av vissa omständigheter, vilka icke voro tillräckligt kända då beräkningarna i förra årets statsverksproposition uppgjordes. Telegrafverkets investeringar kunde ej nå upp till den av Kungl. Maj:t fastställda maximiramen av 140 miljoner kronor, såvida icke tilläggsstatsanslag anvisades med ca 10 miljoner kronor. Anledningen härtill vore att industrileveranserna av telefon- och telegrafanläggningar till telegrafverket på grund av förkortade leveranstider medfört större anspråk på anslagsmedel under det förflutna budgetåret än beräknat. Å tilläggsstat för innevarande budgetår hade därför äskats sammanlagt 10 miljoner kronor under telegrafverkets fond. Ett bifall till detta förslag komme dock ej att medföra högre medelsförbrukning under budgetåret 1949/50 än beräknat. Vad anginge statens vattenfallsverks investeringar hade det visat sig att den förut beräknade medelsförbrukningen å 145 miljoner kronor sannolikt komme att överskridas med ca 20 miljoner kronor, om vattenfallsstyrelsen under budgetåret skulle mottaga materiel i den takt som nu kunde förutses. Materielen hade vidare i viss utsträckning blivit fördyrad i svenska kronor räknat på grund av devalveringen. Vattenfallsstyrelsen hade i anslutning härtill äskat anslag å tilläggsstat med 15 miljoner kronor. Slutligen förutsåges för väginvesteringarna en ökning med ca 27 miljoner kronor. På grund av de förändringar, som under 1949 inträtt på arbetsmarknaden hade nämligen byggnadstillstånd för vägarbeten i viss utsträckning beviljats utanför de ordinarie byggnadskvoterna, varjämte arbeten med tidigare

beviljade byggnadstillstånd fått igångsättas i större utsträckning än som förutsågs för ett år sedan. Dessa omständigheter beräknades medföra en ökad medelsförbrukning å väg- och brobyggnadsanslagen med ca 12 miljoner kronor. Härutöver finge man räkna med att vägarbeten för i runt tal 14 miljoner kronor komme att utföras av huvudsakligen arbetsmarknadspolitiska skäl med anlitanade av anslaget till Vissa vägbyggnadsarbeten. Denna ökning av investeringsutgifterna vore beroende av att ett av arbetsmarknadsstyrelsen äskat anslag å 5 miljoner kronor anvisades å tilläggsstat.

För budgetåret 1950/51 ha verksstyrelserna beräknat investeringsutgifterna under kapitalfonderna till i runt tal 550 miljoner kronor samt väginvesteringarna till 132 miljoner kronor allt under förutsättning att verkens anslagsäskanden vinna statsmakternas bifall. Vad angår investeringsplanerna på längre sikt har kommunikationsdepartementet från underlydande verk infordrat uppgifter till belysande av verkens investeringsplaner fram till 1960. Dessa uppgifter, vilka äro av preliminär natur, redovisas, sammanställda med uppgifter om investeringsverksamhetens tidigare omfattning, i en särskild bilaga till statsrådsprotokollet, vartill utskottet får hänvisa (s. 129—157). För nästa budgetår äska verken anslag å sammanlagt 519,9 miljoner kronor under kapitalfonderna (häri inräknat 7,0 miljoner för kraftöverföring från Norge till Danmark) och 96 miljoner kronor till väginvesteringar.

Vid bedömningen av verkens investeringsönskemål för budgetåret 1950/51 måste enligt departementschefen hänsyn tagas till flera omständigheter. Här-om anför departementschefen följande.

1. Verkens förslag innefatta en ökning av investeringsutgifterna med nära 100 miljoner kronor (ca 17 %) jämfört med vad som nu kan förutses för innevarande budgetår. Prisstegringarna på grund av krondevalveringen kunna uppskattas till omkring 15 miljoner kronor för helt år räknat, men då dessa prisstegringar till en del komma att göra sig gällande redan under innevarande budgetår torde den av prisstegringarna betingade utgiftsökningen stanna vid högst ca 10 miljoner kronor. Den volymmässiga ökningen av investeringarna skulle sålunda vid bifall till verkens förslag uppgå till omkring 90 miljoner kronor. Vid en bedömning av den inverkan en sådan investeringsökning kan få på den samhällsekonomiska balansen synes även böra beaktas att investeringsutgifterna under budgetåret 1949/50 nu förutses bli ca 50 miljoner kronor högre än man räknat med vid uppgörande av riksstatsförslaget för samma budgetår. Med de allmänna riktlinjer, som uppdragits för investeringspolitiken inom ramen för strävandena att vidmakthålla den samhällsekonomiska balansen synes det ej vara möjligt att öka verkens investeringar på sätt föreslagits.

2. En bedömning av verkens möjligheter att genomföra investeringsprogrammet för budgetåret 1950/51 med hänsyn till arbetskraftsläget och materialförsörjningen har verkställt av arbetsmarknadsstyrelsen och statens industrikommission.

Av arbetsmarknadsstyrelsens yttranden framgår sammanfattningsvis, att en lättnad får anses ha inträtt i fråga om tillgången på arbetskraft och material. Enligt styrelsens mening beror denna lättnad till stor del på de gjorda kraftiga begränsningarna av investeringarna och om dessa upphävdes

måste man enligt styrelsen räkna med att tidigare svårigheter kunna återkomma. I fråga om investeringar som ta verkstadsindustrien i anspråk anför styrelsen, att svårigheter att erhålla tillräcklig yrkeskunnig arbetskraft till denna industri alltså kvarstå. Vad särskilt angår väginvesteringarna framhåller styrelsen, att sysselsättningsmöjligheterna i skogsbruket under hösten 1949 varit mindre än normalt, vilket haft till följd att säsongmässigt tillåtna ban- och vägarbetare ej kunnat beredas skogsarbete i lika stor utsträckning som under tidigare år. På grund härav ha vägbyggnads- och vägförbättringsarbeten måst igångsättas i sysselsättningssyfte.

Arbetsmarknadsstyrelsen har, med reservation för vissa speciella investeringsområden, i huvudsak tillstyrkt verkens förslag samt framhållit det önskvärda i att säsongvariationerna i sysselsättningen såvitt möjligt begränsas.

Industrikommissionens yttranden gå i huvudsak ut på att inhemskt råmaterial för investeringarnas genomförande under kalenderåret 1950 förutses kunna erhållas. I fråga om importerat material har kommissionen medräknat huvudparten av sådant material vid förarbetena till importplanen för 1950. Kommissionen har emellertid ej kunnat göra något bindande uttalande innan planen fastställdes.

3. Verkens investeringsönskemål äro slutligen att bedöma från företags-ekonomiska utgångspunkter. Motiveringarna i verkens första utgåva härvid i första hand underlag för bedömandet. I flertalet fall kan emellertid räntabiliteten för en viss anläggning ej angivas i vidare mån än att densamma ingår i en investeringsverksamhet av vidare omfattning, vilken beräknas kunna i framtiden förräntas. En bedömning av sådana fall fordrar kännedom om investeringsplanerna på längre sikt i de olika verken. I nuvarande läge, då investeringsönskemålen endast i begränsad omfattning kunna tillgodoseas, är det även av värde att investeringsverksamheten under ett budgetår kan ses mot bakgrunden av de mera långsiktiga planerna.

Beträffande den närmare innebörden av de olika verkens och departementschefens förslag i fråga om verkens investeringsverksamhet samt medelsbehov och medelsförbrukning för budgetåret 1950/51 i förhållande till innevarande budgetår torde få hänvisas till statsrådsprotokollet (s. 6—13) och till vidstående tablå.

Sammanfattningsvis har departementschefen anført följande.

Investeringsplanen för budgetåret 1950/51 slutar på en utgiftssumma å 593 miljoner kronor. Denna överstiger den beräknade medelsförbrukningen för innevarande budgetår med endast 10 miljoner kronor jämfört med av verken planerade 100 miljoner kronor. Med hänsyn till den prisstegring som inträtt på grund av krondevalveringen kan investeringsvolymen i stort sett anses vara oförändrad. Inom den angivna summan har ramen för vattenfallsverkets investeringar sänkts med 15 miljoner kronor samt ramen för telegrafverkets och statens järnvägars investeringar höjts den förra med 5 och den senare med 10 miljoner kronor. Belastningen på materialmarknaden och verkstadsindustrien torde vara i stort sett oförändrad under båda budgetåren. Väginvesteringarna föreslås ökade med 10 miljoner kronor med hänsyn till att arbetsmarknads- och materiellaget nu synes medgiva en viss ökning av dessa investeringar. En ökning av den ordinarie vägbyggnadsverksamheten har framför allt i fråga om vissa områden i Norrland under löpande budgetår varit påkallad av sysselsättningspolitiska skäl och möjligheten att liknande situationer uppkomma under nästa budgetår torde icke kunna uteslutas.

	Investeringsutgifter 1948/49	Av verken planerade investeringsutgifter		Av dep chefen beräknade investeringsutgifter		Reservationer den 30/6 49	Anslag 1949/50	Förslag 1950/51	Beräknade reservationer den 30/6 1951
		1949/50	1950/51	1949/50	1950/51				
Postverket	6·8	8·0	9·5	8·0	8·0	10·8	2·7	3·8	0·8
Telegrafverket	154·9	142·5	190·9	140·0	145·0	46·4	122·3	140·0	23·7
Statens järnvägar	123·3	146·3	177·7	140·0	150·0	71·0	100·3	134·5	15·8
Statens vattenfallsverk...	142·1	167·5	147·1	165·0	150·0	28·0	154·1	136·9	4·0
Lufftartsverket	13·3	9·2	7·4	9·0	7·0	25·8	5·0	2·0	16·8
Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond....	21·4	21·5	24·0	21·5	23·0	12·7	14·5	18·8	1·0
Väginvesteringar	67·4	107·1	131·5	100·0	110·0	113·1	34·6	98·0	35·7
	528·7	602·1	688·1	588·5	593·0	307·8	433·5	533·0	97·8

Slutligen framhåller departementschefen, att utöver den anvisade och å tilläggsstat äskade anslagssumman av 433,5 miljoner kronor skulle enligt beräkningarna under budgetåret 1949/50 komma att förbrukas ytterligare 150 miljoner kronor. För budgetåret 1950/51 skulle enligt beräkningarna motsvarande belopp utgöra 533,0 respektive 60 miljoner kronor. Ökningen av anslagssummorna med ca 100 miljoner kronor motsvarades sålunda av en beräknad minskning i förbrukningen av reservationsmedel med ca 90 miljoner kronor. Vid utgången av nästa budgetår skulle enligt föreliggande beräkningar det sammanlagda beloppet av outnyttjade anslagsmedel nedgå till omkring 100 miljoner kronor.

Utskottet. I de investeringsplaner för vissa under kommunikationsdepartementet hörande kapitalfonder som framlagts i 1948 och 1949 års statsverkspropositioner ha allenast medtagits de statliga väginvesteringar som redovisas under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond. Anledningen härtill är att beräkningen av de egentliga väganlagen till övervägande del påverkas av frågan om balanseringen av automobilskattemedlens specialbudget. Vid ett realekonomiskt betraktelsesätt måste emellertid, såsom departementschefen framhåller, sistnämnda investeringsutgifter avvägas mot andra investeringar på i första hand samfärdselns område. Att, såsom skett i årets statsverksproposition, jämväl väginvesteringarna inbegripas i investeringsplanen för kommunikationsverken, finner därför utskottet vara ägnat att skapa en klarare bild av det faktiska investeringsläget, vilket i sin tur möjliggör ett säkrare bedömande av hithörande spörsmål. I förevarande sammanhang är utskottet dock icke berett att taga ställning till frågan om totalomfattningen av de medel som böra anvisas under de olika väganlagen för nästa budgetår utan återkommer härtill i samband med behandlingen av anslagsäskandena under sjätte huvudtiteln.

¹ Häril ha ej inräknats anslag och medelsförbrukning för kraftöverföring från Norge till Danmark.

I 1949 års statsverksproposition beräknades investeringsutgifterna budgetåret 1948/49 under de i det föregående närmare angivna kapitalfonderna till sammanlagt 497 miljoner kronor. Den av departementschefen nu lämnade redogörelsen ger emellertid vid handen, att de faktiska utgifterna uppgått till ett belopp av 461,3 miljoner kronor. Anledningen härtill är i huvudsak att statens järnvägars och statens vattenfallsverks investeringsutgifter överskattats, de förra med ca 17 och de senare med ca 13 miljoner kronor. Av redogörelsen framgår vidare, att motsvarande utgifter för innevarande budgetår kunna uppskattas till sammanlagt 483,5 miljoner kronor eller drygt 20 miljoner kronor mera än vad som antogs vid framläggandet av 1949 års statsverksproposition. Ökningen beror i huvudsak på att vattenfallsverkets investeringar, vilka tidigare beräknats till 145 miljoner kronor, väntas komma att stiga till 165 miljoner kronor.

För nästkommande budgetår ha vederbörande verksstyrelser beräknat investeringsutgifterna under kapitalfonderna till i runt tal 550 miljoner kronor. Därest hänsyn jämväl tages till av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framförda önskemål med avseende å väginvesteringarna, innebär detta en ökning av investeringsutgifterna med nära 100 miljoner kronor i jämförelse med vad som nu kan förutses för innevarande budgetår. Av sistnämnda belopp få 10 miljoner kronor anses hänföra sig till sådana utgiftsökningar som betingas av de av krondevalveringen föranledda prisstegringarna, varför den rent volymmässiga ökningen av investeringarna vid bifall till verkens förslag skulle uppgå till ca 90 miljoner kronor. Mot bakgrunden av de allmänna riktlinjer som uppdragits för investeringspolitiken inom ramen för strävandena att vidmakthålla den samhällsekonomiska balansen synes det emellertid enligt departementschefens uppfattning ej vara möjligt att öka verkens investeringar på angivet sätt. Departementschefen föreslår därför att investeringarna i kommunikationsverkens kapitalfonder under nästa budgetår begränsas till ett sammanlagt belopp av 483 miljoner kronor. För genomförande av detta investeringsprogram tillstyrker departementschefen anslag å tillhoppa 435 miljoner kronor, vilket i förhållande till verkens anslagsäskanden innebär en nedskärning med i runt tal 78 miljoner kronor. I de nyss angivna summabeloppen ha icke inräknats anslag och medelsförbrukning för kraftöverföring från Norge till Danmark.

Av de i ärendet hörda remissmyndigheternas yttranden framgår, att läget på arbetsmarknaden och i fråga om materielförsörjningen icke oväsentligt förbättrats under sistförflutna år. Uppenbart är å andra sidan, att denna förbättring i huvudsak betingats av de åtgärder som av statsmakterna vidtagits i investeringsbegränsande syfte. Det synes därför kunna befaras, att de inom den hittillsvarande stabiliseringspolitikens ram bedrivna strävandena mot en fri samhällsekonomisk balans komma att äventyras, därest den offentliga investeringsverksamheten gives en alltför vid omfattning. Ehuru på förevarande område betydande nyinvesteringar i och för sig skulle vara motiverade såväl av rent företagsekonomiska skäl som med

hänsyn till alltjämt eftersatta behov, finner sig utskottet likväl på grund av nyss anförda omständighet böra tillstyrka det av departementschefen framlagda förslaget till investeringsplan för kommunikationsverken. Utskottet har därvid särskilt beaktat, att ifrågavarande plan avser en investeringsverksamhet som med ca 23 miljoner kronor överstiger den i 1949 års statsverksproposition för innevarande budgetår beräknade medelsförbrukningsramen. Utskottet förutsätter även att investeringsutgifterna under nästa budgetår, i den mån läget ytterligare förbättras och anvisade anslagsmedel så medgiva, skola efter förnyad prövning från Kungl. Maj:ts sida kunna bringas upp till en ännu högre nivå än den ovan angivna. I detta sammanhang vill utskottet särskilt understryka arbetsmarknadsstyrelsens uttalande rörande önskvärdheten av att säsongvariationerna i sysselsättningen såvitt möjligt begränsas.

Departementschefens förslag rörande fördelningen av investeringsvolymen mellan här ifrågavarande olika fonder innebär i förhållande till nu beräknade utgifter för innevarande budgetår bl. a., att ramen för vattenfallsverkets investeringar sänkes med 15 miljoner kronor samt att ramen för telegrafverkets och statens järnvägars investeringar höjes i förra fallet med 5 och i senare fallet med 10 miljoner kronor. Ej heller i berörda avseende har departementschefens förslag givit utskottet anledning till erinran.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännna vad utskottet ovan anfört.

2:o) **Försvarsberedskap vid kommunikationsverken m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 14—25) angivit vissa riktlinjer för regleringen av kostnaderna för försvarsberedskap vid kommunikationsverken samt väg- och vattenbyggnadsverket.

I en inom kommunikationsdepartementet upprättad, den 15 juni 1949 dagtecknad promemoria ha berörts vissa budgettekniska frågor rörande kostnaderna för försvarsberedskap vid kommunikationsverken och väg- och vattenbyggnadsverket. Efter remiss har utredningen angående gällande budgeträtt och nuvarande budgetpraxis den 3 september 1949 avgivit utlåtande över promemorian och därvid återopat en av utredningen upprättad promemoria angående principerna för reglering av beredskapskostnader. Sistnämnda promemoria innehåller följande synpunkter i ämnet.

För statliga företag ha beredskapskostnader täckts ur vederbörande berörda ämbetsverks och myndigheters egna medel (omkostnadsanslag eller driftsmedel) eller ur särskilda anslag efter mycket växlande principer.

Enhetliga grunder för reglering av sådana statliga utgifter synas böra utformas. Därvid torde som allmän princip böra fastslås, att varje statlig

myndighet skall täcka på den ankommande beredskapskostnader på samma sätt och ur samma anslag eller driftsmedel som övriga på myndigheten belöpande omkostnader och driftsutgifter. För olika slag av beredskapskostnader böra därvid lämpligen följande principer tillämpas.

1) Att inom eller vid en fastighet skall finnas skyddsrum är numera en normal företeelse. Skyddsrummet måste därför anses såsom en del av fastigheten och bör såsom sådan ej särskilt avskrivnas. Inrättande av skyddsrum i en äldre fastighet är emellertid ett förändringsarbete, som icke bör öka fastighetsvärdet. Kostnaden härför bör alltså behandlas på samma sätt som kostnaden för andra förändringsarbeten.

2) Kraftverksbyggen och liknande produktiva anläggningar — såväl statliga som enskilda — förses i allmänhet med vissa säkerhetsanordningar, avsedda att genom skydd mot viss skadegörelse säkerställa produktionen i händelse av krig. Sådana anordningar böra ingå i de byggnadskostnader som i vanlig ordning avskrivnas med driftsmedel.

3) Statens järnvägar äro pliktiga hålla en viss ångloksreserv, avsedd att trygga järnvägsdriften i händelse av skador på det elektriska ledningsnätet. Krav härpå har särskilt framförts från militärt håll. Frågan bör emellertid icke bedömas ur rent militära synpunkter. I lika hög grad kan det sägas vara ett civilt intresse att järnvägsdriften alltid skall kunna upprätthållas. Motsvarande kostnader vid enskilda järnvägar ha täckts med driftsmedel. Någon ändring härutinnan är ej påkallad av det skälet att järnvägarna förstatligas. Det anslag till försvarsberedskap vid statens järnvägar som för täckning av vissa sådana kostnader uppförts under riksstatens VI huvudtitel motsvarar cirka 0,07 % av statens järnvägars driftkostnader. Med hänsyn till de anförda synpunkterna synes rimligt att dessa beredskapskostnader täckas av driftsmedel. Att anlita en särskild budgetteknisk anordning för en så relativt obetydlig beredskapskostnad synes ej heller motiverat. Denna särskilda ersättning till statens järnvägar synes därför böra bortfalla.

4) Statens järnvägar ha alltid ansetts böra av beredskapsskäl hålla ett relativt stort lager av stenkol. Merkostnaderna för sådan lagerhållning täckas av driftsmedel. Samma förhållande bör gälla lagring av andra för affärsmissig drift behövligen importvaror, främst flytande bränsle. Sådan lagring förekommer även vid enskilda företag. Att så sker är visserligen ett riksintresse. Men likväl bör normalt lagringskostnaden bestridas av den för vars räkning lagringen sker. Statliga affärsföretag böra i detta hänseende behandlas på samma sätt som enskilda företag.

En konsekvens härav är givetvis, att kostnaderna för lagring som ombesörjes av riksnämnden böra täckas av medel, som disponeras av nämnden. Utnyttjar nämnden oljelagringsanläggningar som redovisas på av annan myndighet förvaltd kapitalfond, bör denna fond i vanlig ordning tillföras ersättning härför.

Vad särskilt beträffar lagring av flytande bränslen bör tagas hänsyn till, att beredskapslagring erfordras icke endast för att möta en risk för avspärning av de svenska handelsförbindelserna. Svårigheten att anskaffa sådana bränslen kunna även uppkomma genom politiska eller ekonomiska kriser i andra delar av världen. Det är alltså här fråga om en ekonomisk trygghetsåtgärd, mot vilken varje affärsföretag bör gardera sig och för vilken kostnaden bör täckas av driftsmedel.

5) Vattenfallsstyrelsen har äskat medel från driftbudgeten för omedelbar avskrivning av vissa beredskapslager. Av här angivna skäl synas — utöver erforderliga investeringsanslag — några särskilda medel för avskriv-

ning av lager icke böra tillföras detta affärsverk. Sådana lager representera ett kapitalvärde, som, liksom reservförrådsfondens tillgångar, bör komma till synes i rikshuvudboken samt värderas och avskrivs med driftsmedel enligt normala regler.

Däremot kan ifrågasättas, om ett statligt affärsföretag skall behöva täcka sitt eget varubehov i högre grad, än som svarar mot behovet under ett visst antal år. Den period, som skall avgöra lagrets storlek, bör fastställas av vederbörande myndighet i samråd med riksnämnden. Vad som därutöver anses böra lagras i statlig regi bör ingå i statens reservförrådsfond och redovisas enligt för denna gällande bestämmelser.

6) Försvarsberedskapsåtgärder vid de affärsdrivande verken för uteslutande militärt ändamål (exempelvis omändring av godsvagnar för manskapstransport) ha finansierats med investeringsanslag som omedelbart avskrivits med driftbudgetmedel. Häremot är i och för sig intet att invända. Principen bör dock tillämpas restriktivt och med beaktande av att militära byggnader och liknande anläggningar redovisas som kapitaltillgångar i statsbokföringen, att enskilda företag i regel bekosta allt som har karaktär av luftskyddsåtgärder med egna driftsmedel, att kostnader för driftvärn böra anses som driftkostnader samt att alla anordningar som kunna utnyttjas i affärsdriften böra finansieras av vederbörande verks egna medel även om anskaffningen primärt föranledes av ett militärt krav.

7) De särskilda medel som för täckning av vissa beredskapskostnader tillföras försvarets verkstäder och fabriker avse rent militära utgifter och äro icke jämförbara med här förut omnämnda utgifter.

Över såväl departementspromemorian som utredningens promemoria ha därefter efter remiss yttranden avgivits av riksräkenskapsverket, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap.

Telegrafstyrelsen har anfört, att om bergsskyddsrum anordnas uteslutande såsom reserv att användas under krig och sålunda icke utnyttjas under fredstid, böra kostnaderna omedelbart avskrivs genom anvisande av anslag å riksstatens driftbudget. Detsamma bör ske beträffande kostnader för i skyddsrum eller bergsutrymmen inrättade reservstationer (telefon, telegraf och radio) eller för anskaffande av flyttbara reservutrustningar av olika slag, vilka icke normalt användas i fredstid. Kostnader för underhåll av reservstationer och flyttbara reservutrustningar böra såsom föreslagits och såsom redan nu sker vid telegrafverket ingå i telegrafverkets normala driftkostnader.

Beträffande yttrandena i övrigt får utskottet hänvisa till statsverkspropositionen (s. 16—23).

Departementschefen har anfört följande.

Med hänsyn till de förändringar, som inträtt sedan statsmakterna år 1938 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1938:54 togo ståndpunkt till frågan om regleringen av vissa försvarsberedskapskostnader, synes nu en översyn böra vidtagas i syfte att omreglera sådana förhållanden i fråga om vilka behov av ändrade bestämmelser föreligga. I anslutning till de i ärendet föreliggande promemoriorna samt innehållet i de avgivna remissyttrandena får jag anföra följande.

Såsom allmän princip i fråga om bestridandet av försvarsberedskapskostnader bör gälla att de statliga affärsverken — med vilka väg- och vattenbyggnadsverket i förevarande hänseende bör jämföras — icke skola belastas med utgifter eller pålagor i större utsträckning än som betingas av företagsmässiga skäl och av föreskrifter som gälla även för enskilda företag. Då det gäller att i särskilda fall angiva en gräns för verkens åligganden kunna svårigheter uppkomma. I första hand böra affärsverken, å ena, samt riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och andra organ, som ha att tillvarataga försvarsberedskapsintressen, å andra sidan, söka överenskomma om den gräns, intill vilken det bör ankomma på verken att såsom företagare bekosta beredskapsåtgärderna. Skulle enighet ej kunna uppnås, böra frågorna underställas Kungl. Maj:t för avgörande från fall till fall.

Genom den nu föreliggande utredningen ha framkommit vissa speciella frågor till vilka ståndpunkt nu bör tagas. Jag kommer därför att här upptaga dessa frågor till bedömande i den ordning de behandlats i de budgetsakkunnigas promemoria.

Vad utredningsmännen under punkten 1 anfört om bekostande av skyddsrum inom eller vid en fastighet föranleder ej erinran från min sida.

Då kraftverksbyggen förses med säkerhetsanordningar, avsedda att genom skydd mot viss skadegörelse säkerställa produktionen i händelse av krig, ingå sådana anordningar i regel i byggnadskostnaderna och avskrivnas med driftmedel. Någon anledning att frångå denna huvudregel synes ej föreligga. Undantag bör dock i princip göras, då skyddsanordningarna äro av den karaktär att kommunala och enskilda företag skulle anses berättigade erhålla statsbidrag till anläggningarnas utförande eller då anspråk ställas på anordningar, som få anses innefatta mera än normalt beredskapskydd. Vad särskilt angår statens järnvägars omformarstationer torde kostnaderna för anordnande av skydd för redan befintliga sådana stationer eller anordnande av reservstationer för redan elektrifierade linjer och skydd för dem böra behandlas på samma sätt som tidigare. Uppkommer fråga om nya elektrifieringar bör i samband med att förslag därom framläggas prövas, om och i vilken utsträckning elektrifieringarna böra bära kostnaderna för erforderlig försvarsberedskap. Ställes krav på större försvarsberedskap än som kan affärsmässigt bäras och anses elektrifieringen likväl böra utföras och förses med beredskapsanordningar i begärd omfattning, uppkommer fråga om avskrivning av merkostnaderna. Vad telegrafstyrelsen i förevarande hänseende föreslagit föranleder ej erinran från min sida.

Beträffande punkten 3 i de budgetsakkunnigas promemoria ansluter jag mig till uppfattningen, att statens järnvägar böra av driftmedel bekosta hållandet av den ångloksreserv, som statens järnvägar enligt utfärdade bestämmelser rörande elektrifiering äro skyldiga hålla. Ställes krav på hållande av större ångloksreserv än här angivits, torde, på sätt järnvägsstyrelsen föreslagit, kostnaderna böra föras på ett särskilt konto å drifträknningen, till vilket hänsyn skall tagas vid beräkningen av statens järnvägars överskott. Däremot bör något särskilt anslag för ändamålet icke beräknas å sjätte huvudtiteln. Motsvarande bör gälla i fråga om underhåll av annan reservmateriel, som statens järnvägar anses böra hålla av andra än affärsmässiga skäl.

I fall då ett verk utför beredskapsåtgärder för ett annat verks räkning bör det utförande verket få sina kostnader ersatta av det uppdragsgivande verkets driftmedel, såvida ej särskilda avskrivnings- eller driftbudgetsan-

slag finnas anvisade. Vid ersättningens bestämmande bör hänsyn tagas till om reservmateriel o. d. utnyttjas redan under fredstid.

Under punkterna 4 och 5 i nyssnämnda promemoria behandlas frågor om beredskapslagring av stenkol, oljor m. m. Jag ansluter mig till vad de budgetsakkunniga anfört härom. Såsom järnvägsstyrelsen anfört bör dock enbart den omständigheten att en anordning, som primärt är betingad av försvarsberedskapsskäl, *kan* utnyttjas i affärsdriften, icke föranleda till att kostnaderna belasta verket.

I anledning av vad vattenfallsstyrelsen anfört i fråga om beredskapslagring för riksnämndens räkning vill jag förorda, att kostnaderna för anskaffning av reservförråden bestridas av anslag, som stå eller ställas till riksnämndens förfogande, att årliga ersättningar utgå till vattenfallsstyrelsen för lagringen och att lagringen ombesörjes av vattenfallsstyrelsen, där ej särskilda omständigheter föranleda till annat.

Vad slutligen angår väg- och vattenbyggnadsverket ansluter jag mig till förslaget att kostnaderna för anskaffning av ersättningsbromateriel o. d., byggande av för riksförsvaret betydelsefulla vägar och broar samt underhåll därav tills vidare bestridas av automobilskattemedel. Dessa anskaffningar och anläggningar ha nämligen numera visat sig betydelsefulla för tillgodoseende av civila behov. Beträffande kostnaderna för beredskapslagring av flytande drivmedel, klorkalcium o. d. böra samma principer gälla som för annan beredskapslagring. I den mån verkets lagring i princip sker för riksnämndens räkning, bör ersättning lämnas av riksnämnden och kapitalkostnaderna belasta nämndens anslag.

Jag vill slutligen framhålla önskvärdheten av att beredskapskostnaderna i de olika verken redovisas på sådant sätt, att storleken kan direkt utläsas av räkenskaperna.

Utskottet. Förevarande förslag innebär i princip att de statliga affärsverken, till vilka i detta sammanhang jämväl väg- och vattenbyggnadsverket hänföres, skola i fråga om sättet för finansiering av beredskapskostnader jämföras med privata företag och sålunda bestrida dylika kostnader med egna medel. I konsekvens härmed avses vederbörande verk icke skola belastas med utgifter eller pålagor i större utsträckning än som betingas av företagsmässiga skäl och av föreskrifter som även enskilda företag ha att följa. Då det gäller att i särskilda fall ange en gräns för verkens åligganden kunna dock, såsom departementschefen framhåller, svårigheter uppkomma. Enligt utskottets mening torde man också i praktiken få räkna med att gränsfallen många gånger bliva så talrika och av den komplicerade art, att någon enhetlig princip icke kan upprätthållas. Vid sådant förhållande måste självfallet värdet av den nu åsyftade lösningen av hithörande spörsmål komma att i icke ringa mån försvagas.

Då det emellertid får anses ligga i sakens natur, att någon generellt verkande, enkel regel icke kan uppställas på förevarande område, har utskottet ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet har heller intet att erinra mot vad departementschefen anfört rörande de i förevarande sammanhang närmare berörda specialfrågorna. I likhet med departementschefen vill utskottet understryka önskvärdheten av att de olika verkens beredskapskostnader redovisas på sådant sätt, att storleken därav kan direkt utläsas av räkenskaperna.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa, att riksdagen må godkänna de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1950 angivna riktlinjerna för regleringen av beredskapskostnader.

Statens affärsverksfonder.

Postverket.

3:o Posthus m. m. Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 26—29) föreslagit riksdagen att till Posthus m. m. för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kronor.

Under förevarande kollektivanslag, som från och med innevarande budgetår ersätter det tidigare systemet med särskilda anslag till olika byggnadsändamål, har för nämnda budgetår på grund av betydande reservationer anvisats allenast 1 000 kronor. De vid utgången av budgetåret 1948/49 å anslagen till posthusbyggnader m. m. föreliggande reservationerna å sammanlagt 6,6 miljoner kronor ha med riksdagens medgivande överförts å det nya anslaget.

Generalpoststyrelsen har för nästa budgetår äskat 750 000 kronor. Styrelsen har härvid beräknat, att medelsförbrukningen å anslaget skulle stiga från 2,9 miljoner kronor för vardera av budgetåren 1948/49 och 1949/50 till högst 4,5 miljoner kronor nästa budgetår. Styrelsen har härvid utgått från att en ökad byggnadskvot för här avsedda ändamål skulle lämnas sistnämnda budgetår.

Departementschefen anser, att en sådan ökning av investeringsverksamheten för posthusbyggen 1950/51 icke kan bli möjlig att den av styrelsen förutsedda medelsförbrukningen uppnås. Då vid utgången av innevarande budgetår beräknas föreligga en reservation om ca 3,7 miljoner kronor, skulle för nästa budgetår endast fordras ett formellt belopp av 1 000 kronor.

Utskottet. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har generalpoststyrelsen anmält två nya byggnadsföretag, nämligen nytt posthus i Luleå och ombyggnad inom centralposthuset i Stockholm. Kostnaderna härför ha beräknats uppgå till 1 950 000 respektive 975 000 kronor. Det sålunda utvidgade byggnadsprogrammet har tillstyrkts av departementschefen. Med hänsyn till storleken av den behållning som beräknas uppkomma på förevarande anslag vid utgången av budgetåret 1949/50 har emellertid departementschefen ansett, att anslaget för nästa budgetår bör kunna anvisas med allenast ett formellt belopp av 1 000 kronor. Förslaget har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet har heller intet att invända mot att uppkommande merkostnader å posthusbyggnader få bestridas från förevarande anslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Posthus m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kronor.

4:o) **Fastighetsförvärv.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, s. 29—31) föreslagit riksdagen att under rubriken Fastighetsförvärv för budgetåret 1950/51 anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag om sammanlagt 1 155 000 kronor.

Till förevarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett anslag om 100 000 kronor. Då vid utgången av budgetåret 1948/49 å anslagen till fastighetsförvärv fanns en behållning av ca 2 miljoner kronor, stå under innevarande budgetår 2,1 miljoner kronor till förfogande.

Generalpoststyrelsen har för nästa budgetår äskat 655 000 kronor till inköp av fastigheten Blåmannen nr 14 i Stockholm för fullföljande av sina markförvärvsplaner för en tillbyggnad av postgirohuset samt 500 000 kronor till inköp av diverse fastigheter.

Departementschefen har intet haft att erinra mot styrelsens förslag.

Utskottet får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må för budgetåret 1950/51 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- a) *Inköp av fastigheten Blåmannen nr 14 i Stockholm* 655 000 kronor,
- b) *Inköp av fastigheter* 500 000 kronor.

5:o) **Anskaffning av automobiler m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 32), som huvudsakligen avser anskaffning för ersättningsändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anskaffning av automobiler m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 450 000 kronor.

6:o) **Postverkets diligenstrafik.** Kungl. Maj:t har (punkt 6, s. 32—34) föreslagit riksdagen att under rubriken Postverkets diligenstrafik för budgetåret 1950/51 anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 650 000 kronor.

För innevarande budgetår har anvisats 1 300 000 kronor till anskaffning av bilmateriel för diligenströrelsen och 300 000 kronor till förvärv av bil-linjer.

Generalpoststyrelsen har för nästa budgetår äskat 200 000 kronor till garagebyggnader m. m., 200 000 kronor till anskaffning av bilmateriel för diligenströrelsen samt 250 000 kronor till förvärv av billinjer.

Departementschefen, som intet haft att erinra mot generalpoststyrelsens förslag, har i sammanhanget erinrat, att statens sakrevision i skrivelse den 12 september 1949 föreslagit, att postverkets diligenstrafik vid nästa budgetårsskifte skall överflyttas till statens järnvägar. Ett bifall till detta förslag förutsätter enligt departementschefen, att i statsbokföringen diligenstrafiken överflyttas från postverkets till statens järnvägars fond. Därest riksdagen ej funne anledning till erinran däremot, skulle det få ankomma på

Kungl. Maj:t att besluta om erforderliga fondöverflyttningar. Sedan ärendets beredning avslutats, skulle dessa frågor ånyo få anmälas för Kungl. Maj:t. Därvid borde jämväl 1947 års järnvägskommittés nyligen avgivna förslag beträffande ordnandet av statens järnvägars biltrafik böra i hithörande delar beaktas.

Utskottet. Vad departementschefen i förevarande sammanhang anført beträffande frågan om överflyttning av postverkets diligenstrafik till statens järnvägar har icke givit utskottet anledning till erinran. Med tillstyrkande jämväl i övrigt av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1950/51 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- a) *Garagebyggnader m. m.* 200 000 kronor,
- b) *Anskaffning av bilmateriel för diligenströrelsen* 200 000 kronor,
- c) *Förvärv av billinjer* 250 000 kronor.

7:o) *Postverkets dispositionsanslag.* I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, s. 34 och 35), vilket innebär ökad medelsanvisning med 300 000 kronor för nästa budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Postverkets dispositionsanslag* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Telegrafverket.

8:o) *Utvecklingen av telegrafverkets rörelse.* I statsrådsprotokollet har (punkt 8, s. 36—42) lämnats en redogörelse för utvecklingen av telegrafverkets rörelse.

Telegrafstyrelsen har i skrivelse den 28 september 1949 lämnat följande uppgifter rörande utvecklingen av telegrafverkets rörelse, mätt i antalet telefonapparater och radiolicenser samt taxerade samtal och telegram, under tiden fr. o. m. år 1942. Uppgifterna för år 1949 äro därvid beräknade med ledning av utvecklingen under tiden januari—september.

År	Telefonapparater			Radiolicenser		
	antal vid årets slut	ökning absolut	i %	antal vid årets slut	ökning absolut	i %
1942	1 015 300	55 000	5,7	1 628 100	77 400	5,0
1943	1 071 400	56 100	5,5	1 709 000	80 900	5,0
1944	1 146 000	74 600	7,0	1 784 200	75 200	4,4
1945	1 221 100	75 100	6,6	1 839 900	55 700	3,1
1946	1 314 100	93 000	7,6	1 895 300	55 400	3,0
1947	1 425 500	111 400	8,5	1 959 300	64 000	3,4
1948	1 505 800	80 300	5,6	2 025 100	65 800	3,4
1949	1 595 800	90 000	6,0	2 100 100	75 000	3,7

År	Taxerade rikssamtal		Taxerade telegram	
	antal	ökning i %	antal	ökning i %
1942	74 917 000	8,6	5 438 000	5,6
1943	79 255 000	5,8	5 910 000	8,7
1944	84 845 000	7,1	6 379 000	7,9
1945	88 106 000	3,8	7 279 000	14,1
1946	95 331 000	8,2	8 274 000	13,7
1947	99 352 000	4,2	8 263 000	— 0,1
1948	103 781 000	4,5	8 254 000	— 0,1
1949	108 900 000	4,9	8 300 000	0,6

I anslutning härtill erinrar styrelsen beträffande ökningen av antalet abonnemang att i 1949 års statsverksproposition förutsatts, att redan anvisade respektive i propositionen begärda anslag skulle medge inkoppling av ca 75 000 apparater under budgetåret 1948/49 och 60 000—65 000 apparater under budgetåret 1949/50. Den verkliga ökningen under budgetåret 1948/49 har visat sig uppgå till 84 000 apparater, och motsvarande ökning för budgetåret 1949/50 beräknas med tillgängliga anslagsmedel till ca 75 000 apparater. Anledningen till att ökningen har kommit att överstiga den förut beräknade sammanhänger dels med att redan utförda nätarbeten och utvidgningar å stationerna ha visat sig medge inkoppling av ett större antal abonnenter än beräknat, dels med att styrelsen i större utsträckning än tidigare kunnat förmå abonnenter att sinsemellan dela samma ledning till stationen. För budgetåret 1950/51 har styrelsen i sina anslagsäskanden räknat med en ökning med ca 90 000 apparater.

Kön av abonnenter, som få vänta minst tre månader på inkoppling av sina telefonabonnemang, har enligt vad styrelsen uppger kunnat något nedbringas under budgetåret 1948/49. Alltjämt måste dock antalet abonnenter med nämnda väntetid anses vara oskäligt stort. Hänsyn måste härvid också tagas till att även förut befintliga abonnenter, som på grund av flyttning begära att få sin telefon uppsatt vid annan station, drabbas av nuvarande svårigheter och kunna få vänta lika länge som nya abonnenter på att återfå sin telefon. Det har, anför styrelsen vidare, icke varit möjligt att få fram fullständiga uppgifter om hela antalet abonnenter, som ej kunna få telefon installerad och inkopplad vid av dem önskad tidpunkt, men såvitt man kan bedöma måste detta antal uppskattas till minst 40 000. Utan den i restriktivt syfte i slutet av år 1947 genomförda höjningen av inträdesavgifterna för nya telefonabonnemang skulle antalet med säkerhet ha varit än större.

Telegrafstyrelsen erinrar beträffande anläggningsverksamhetens utveckling, att styrelsen vid flera föregående tillfällen haft anledning framhålla de svårigheter, som ha uppkommit därigenom att den stora abonnent- och trafikökningen efter kriget har medfört en så gott som fullständig uttömning av befintliga reserver i nät och stationer, vilket förhållande har lett till en påtaglig försämring i många avseenden av landets telefonservice. Omöjligheten att få anläggningsverksamheten att hålla jäm-

na steg med de framträdande behoven berodde tidigare på brist på arbetskraft och materiel och otillräcklig produktionskapacitet vid såväl telegrafverkets egna som vid de privata verkstäder, som tillverka telefonmateriel. Sedan telegrafverkets nya verkstad i Sundsvall nu har börjat sin verksamhet och även den privata industrien har utvidgats samt därjämte tidigare svårigheter att anskaffa för tillverkningarna behövliga råmaterial såsom koppar, bly och järn ha lättat, skulle en avsevärd utökning av telegrafverkets anläggningsarbeten vara möjlig. I stället har emellertid tillkommit den allmänna investeringsbegränsningen, varför svårigheterna att tillgodose de föreliggande behoven alltjämt kvarstå. Vid bedömandet av telegrafstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1950/51 måste hänsyn tagas till den angivna tidigare utvecklingen, som har medfört att man nu har att möta ett uppdämt behov av nyanläggningar.

På grundval av det nu anförda har telegrafstyrelsen framlagt sina anslagsäskanden å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår och å riksstaten för nästa budgetår. En sammanställning av de för budgetåren 1947/48—1949/50 anvisade samt å tilläggsstat för sistnämnda budgetår och å riksstaten för nästa budgetår äskade anslagen under telegrafverkets fond visar följande siffror.

	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51
	t u s e n t a l k r o n o r			
Telefonstations- och förrådsbyggnader m. m.	13 040	1 810	3 200	5 200
Telefon- ^g och telegrafanläggningar ..	130 660	105 790	102 000	168 100
			+ 20 000 ¹	
Radioanläggningar	4 685	1 640	1 800	4 800
Diverse anslag	3 875	3 700	5 300	7 700
Summa	152 260	112 940	132 300	185 800

De för budgetåret 1950/51 äskade anslagen till telefonstationsbyggnader avse fyra särskilda byggnadsföretag. Anslagen till telefon- och telegrafanläggningar fördela sig på Riks- och landskablar m. m. med 44 500 000 kronor, på Telefon- och telegrafstationer med 57 600 000 kronor och på Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningarna med 66 000 000 kronor. Av de till radioanläggningar äskade beloppen falla 1 800 000 kronor på Rundradiosändare för kortvåg i Hörby, 300 000 kronor på Antennanläggning för Sundsvalls rundradiostation, 1 000 000 kronor på Ny rundradiostation i Östersund, 550 000 kronor på Vissa rundradioanläggningar och 1 150 000 kronor på Fartygsradiostationer m. m. Under posten diverse anslag upptar telegrafstyrelsen 700 000 kronor till Inköp av fastigheter, 4 000 000 kronor till Försvarsberedskap och 3 000 000 kronor såsom Telegrafverkets dispositionsanslag.

Över telegrafstyrelsens framställning ha yttranden avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen och statens industrikommission (s. 39 och 40).

¹ Äskat å tilläggsstat.

Departementschefen erinrar till en början följande.

Vid behandlingen av telegrafverkets petita i 1949 års statsverksproposition anknöt jag till en inom telegrafstyrelsen upprättad plan för telegrafverkets utveckling på längre sikt. Jag framhöll då, att med hänsyn till av mig angivna förhållanden, i främsta rummet intresset att exportera inom telefonindustrin tillverkad materiel samt bristen på råvaror och arbetskraft, övertvägande skäl talade för att telegrafverkets investeringar borde något förskjutas i tiden. Den i långtidsplanen beräknade takten i investeringsverksamheten borde därför dämpas under de närmaste åren. Jag fann mig av angivna skäl böra förorda, att investeringsutgifterna för budgetåret 1949/50 begränsades till högst 140 miljoner kronor jämfört med en faktisk investering av 135 miljoner kronor budgetåret 1947/48 och 155 miljoner kronor budgetåret 1948/49.

Beträffande telegrafstyrelsens anslagsäskanden för nästa budgetår anför departementschefen följande.

I sina petita för nästa budgetår har telegrafstyrelsen räknat med en ökning av antalet telefonapparater med 90 000 och upptagit sina medelsäskanden med hänsyn härtill. Styrelsen har sålunda äskat 66 miljoner kronor till nya abonnentanläggningar, 57,6 miljoner kronor till telefon- och telegrafstationer och 44,5 miljoner kronor till riks- och landskablar m. m. Vid bedömningen av anslagsfrågorna bör ihågkommas, att anslagsanvisningarna inom telegrafverkets verksamhetsområde i huvudsak leda till industribeställningar, vilka utläggas såväl hos verkets egna verkstäder som hos enskilda företag på detta område. En höjning av telegrafverkets medelsförbrukningsram utöver den för innevarande budgetår bestämda gränsen av 140 miljoner kronor skulle föra med sig en ytterligare belastning av industriproduktionen och materielmarknaden, vilken ur valuta- och exportsynpunkt kan medföra nackdelar. Då en sådan utveckling icke synes önskvärd i nuvarande läge, vill jag förorda en sådan begränsning av investeringsvolymen under nästa budgetår att denna i varje fall icke överstiger innevarande budgetårs. Med hänsyn till att vissa prisstegringar inträtt å importerad materiel, särskilt vad gäller koppar och bly, synes emellertid en viss höjning av medelsförbrukningsramen för nästa budgetår vara motiverad. Jag har tidigare i dag förordat att denna ram bestämmes till 145 miljoner kronor. Telegrafstyrelsen bör planera sin investeringsverksamhet budgetåret 1950/51 med sikte på en högsta medelsförbrukning av 55 miljoner kronor under anslaget till Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar, 42 miljoner kronor under anslaget till Telefon- och telegrafstationer och 32 miljoner kronor under anslaget till Riks- och landskablar m. m. Den angivna medelsförbrukningen å förstnämnda anslag motsvarar en ökning av apparatantalet med 70 å 75 000. För vartdera av sistnämnda båda anslag innebär den förordade medelsförbrukningen, i jämförelse med den för innevarande budgetår beräknade, en ökning med 3 miljoner kronor för nästa budgetår. Dessa anslag böra förstärkas med vartdera 2 miljoner kronor, vilka belopp böra innehållas av Kungl. Maj:t såsom en reserv, avsedd att tagas i anspråk då särskilda skäl föreligger. Jag tillstyrker under punkten 12, att för nästa budgetår anvisas 55 miljoner kronor till nya abonnentanläggningar, 44 miljoner kronor till telefon- och telegrafstationer samt 34 miljoner kronor till riks- och landskablar m. m. Senare i dag hemställer jag att under gruppen telefon- och telegrafanläggningar anvisas sammanlagt 10 miljoner kronor å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

För telegrafverkets fastigheter har styrelsen för nästa budgetår äskat 5,2

miljoner kronor till fullföljande av tidigare anmälda telefonstationsbyggnader och till påbörjande av fyra nya byggnadsföretag. Med hänsyn till storleken av förefintlig behållning å anslaget till Telefonstationsbyggnader m. m. anser jag redan tillgängliga medel böra vara tillräckliga även för nästa budgetår och förordar, att anslaget anvisas med enbart ett formellt belopp av 1 000 kronor. Under nästa punkt hemställer jag härom.

Till uppförande av förrådsbyggnader och verkstäder m. m. har styrelsen icke äskat medel för nästa budgetår. Styrelsen har emellertid hemställt att, i likhet med vad som gäller för telefonstationsbyggnaderna, medel till förrådsbyggnader m. m. måtte anvisas under ett kollektivanslag. Jag biträder styrelsens förslag. Det nya anslaget, som förslagsvis bör få beteckningen Förrådsbyggnader m. m., bör få tagas i anspråk efter beslut av Kungl. Maj:t, allteftersom de olika byggnadsföretagen aktualiseras. Den 30 juni 1950 förefintlig behållning å motsvarande äldre anslag torde, efter förslag av styrelsen i samråd med riksräkenskapsverket, få överföras till det nya anslaget. Under punkten 10 gör jag hemställan att anslaget för nästa budgetår anvisas med ett formellt belopp av 1 000 kronor.

I likhet med vad jag förordat under punkten 3 beträffande kollektivanslaget till Posthus m. m. torde uppkomna merkostnader å telefonstations- och förrådsbyggnader få bestridas från respektive kollektivanslag till Telefonstationsbyggnader m. m. och Förrådsbyggnader m. m. Under dessa rubriker torde hithörande frågor i fortsättningen få anmälas för riksdagen.

Mot att 700 000 kronor anvisas för nästa budgetår under anslaget till Inköp av fastigheter har jag icke något att erinra.

Telegrafstyrelsen har under gruppen radioanläggningar för telegrafverket äskat sammanlagt 4,8 miljoner kronor för nästa budgetår. Jag tillstyrker, med bifall till styrelsens förslag, att ett fortsättningsanslag av 1,8 miljon kronor anvisas till Rundradiosändare för kortvåg i Hörby och att ett begynnelseanslag av 0,3 miljon kronor anvisas till anskaffning av en för Sundsvalls rundradiostation avsedd riktantenn, kostnadsberäknad till ca 0,6 miljon kronor. Däremot anser jag mig böra förordad viss nedsättning av övriga av styrelsen äskade anslag, så att anslaget till Ny rundradiostation i Östersund anvisas med 0,5 miljon kronor, anslaget till Vissa rundradioanläggningar med 0,4 miljon kronor och anslaget till Fartygsradiostationer m. m. med 0,8 miljon kronor.

Under gruppen försvarsberedskap vid telegrafverket har styrelsen för nästa budgetår äskat ca 4 miljoner kronor. På grund av föreliggande eftersläpning i det tidigare beslutade programmet för utbyggnad av försvarsberedskapen vid telegrafverket finnas så stora reservationer å investeringsanslagen, att ytterligare medelsanvisning ej erfordras för finansiering av försvarsberedskapsåtgärder i den begränsade utsträckning som nuvarande läge medgiver. De äldre anslagen under förevarande grupp torde delvis avse ändamål som för närvarande sakna omedelbar aktualitet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att under en övergångsperiod besluta om ändrad disposition av dessa medel, om så skulle visa sig lämpligt. I likhet med vad jag senare kommer att föreslå för statens järnvägar torde medel under denna rubrik böra i fortsättningen anvisas under ett särskilt kollektivanslag, förslagsvis benämnt Försvarsberedskap vid telegrafverket. För nästa budgetår torde anslaget böra anvisas allenast med ett formellt belopp av 1 000 kronor.

Telegrafverkets dispositionsanslag bör anvisas med 2,5 miljoner kronor för nästa budgetår.

Sammanfattningsvis innebär den av mig i det föregående förordade medelsanvisningen, att för nästa budgetåret under telegrafverkets fond anvisas tillhoppa 140 003 000 kronor eller ca 17,7 miljoner kronor mera än det för

innevarande budgetår anvisade beloppet, däri inräknat det å tilläggsstat äskade beloppet av 10 miljoner kronor. Den av mig förordade medelsanvisningen för nästa budgetår understiger styrelsens sammanlagda äskanden med ca 45,8 miljoner kronor. Såsom jag tidigare framhållit, bör medelsförbrukningen under telegrafverkets fond för nästa budgetår maximeras till 145 miljoner kronor. Jag förutsätter, att styrelsen vid sin planering av verksamheten, särskilt vid utläggandet av industribeställningar, icke binder sig för en ökning av investeringsutgifterna utöver nämnda belopp för tiden efter nästa budgetår.

Utskottet. Den lämnade redogörelsen ger vid handen, att telegrafverkets rörelse även under det sistförflutna året undergått en fortsatt stegring. Enligt telegrafstyrelsens beräkningar skulle sålunda ökningen av antalet telefonapparater ha uppgått till 90 000 eller 6,0 procent, av antalet radiolicenser till 75 000 eller 3,7 procent, av antalet taxerade rikssamtal till 5 119 000 eller 4,9 procent samt av antalet taxerade telegram till 46 000 eller 0,5 procent. I anslutning härtil må vidare nämnas, att den faktiska ökningen av antalet telefonapparater under budgetåret 1948/49 överstigit den i 1949 års statsverksproposition beräknade med 9 000 apparater. För innevarande budgetår väntas en motsvarande, tidigare icke förutsedd ökning med 10 å 15 000 apparater uppkomma. På grund av nyssberörda omständighet har kön av abonnenter, vilka få vänta minst tre månader på inkoppling av sina telefonabonnemang, kunnat något nedbringas under sistförflutna budgetår.

För nästa budgetår har telegrafstyrelsen räknat med investeringsutgifter till ett belopp av drygt 190 miljoner kronor, vilket bl. a. skulle möjliggöra en ökning av antalet telefonapparater med 90 000. En höjning av telegrafverkets medelsförbrukningsram utöver den för innevarande budgetår bestämda gränsen av 140 miljoner kronor skulle emellertid, framhåller departementschefen, föra med sig en ytterligare belastning av industriproduktionen och materielmarknaden, vilken ur valuta- och exportsynpunkt kunde medföra nackdelar. Då en sådan utveckling icke anses önskvärd i nuvarande läge, förordar departementschefen, såsom tidigare omnämnts, att investeringsvolymen under nästa budgetår begränsas till ett sammanlagt belopp av 145 miljoner kronor, varvid hänsyn tagits till de merkostnader som kunna väntas uppstå på grund av vissa prisstegringar. För genomförande av detta program föreslår departementschefen medelsanvisningar under telegrafverkets fond på tillhoppa 140 003 000 kronor. Beloppet, som är ca 45,8 miljoner kronor lägre än telegrafstyrelsens sammanlagda anslagsäskanden, överstiger de för innevarande budgetår anvisade medlen med ca 17,7 miljoner kronor.

Vid ett bedömande av förevarande spörsmål måste enligt utskottets mening flera olika omständigheter beaktas. Uppenbart är å ena sidan, att inom telegrafverkets verksamhetsområde förutsättningar finnas för ett stort antal investeringar, vilka i och för sig synas angelägna både av företagsekonomiska skäl och med hänsyn till allmänhetens behov. Trots den på sistone inträdda minskningen av väntetiderna för beställda nya telefonabonnemang

lärer sålunda totalantalet abonnenter, vilka ej kunna få telefon installerad och inkopplad vid av dem önskad tidpunkt, få betecknas såsom onormalt stort, icke minst med tanke på det latent behov som otvivelaktigt är tillfinnandes på förevarande område men icke kan siffermässigt närmare preciseras. Även beträffande telegrafväsendet föreligga möjligheter till stora räntabla investeringar. En viss förbättring av läget på materiel- och arbetsmarknaderna har vidare inträffat. Såsom utskottet under punkten 1:o) framhållit, får emellertid å andra sidan icke bortses från att en mera omfattande stegring av investeringsverksamheten kan komma att äventyra resultaten av den hittillsvarande stabiliseringspolitiken. En begränsning av de totala investeringsutgifterna synes därför allttjämt ofrånkomlig. Detta nödvändiggör i sin tur, att de inom kommunikationsväsendet aktuella investeringsbehoven måste avvägas gentemot varandra och därvid graderas i fråga om angelägenhet och relativ betydelse för samhället i dess helhet.

Med hänsyn till nu berörda omständigheter anser sig utskottet böra tillstyrka, att telegrafverkets medelsbehov för nästa budgetår anpassas efter ett beräknat investeringsbelopp av ca 145 miljoner kronor. I anslutning här till vill emellertid utskottet erinra om vad utskottet i sitt av 1949 års riksdag godkända utlåtande nr 9 anfört rörande önskvärldheten av att vid övervägandet av frågan om telegrafstyrelsens långtidsprogram en lösning eftersträvas, som icke för någon längre tidrymd omöjliggör en ökning av telegrafverkets investeringsverksamhet. Utskottet vill särskilt understryka angelägenheten av att sysselsättningsproblemet ägnas tillbörlig uppmärksamhet.

Kungl. Maj:ts förslag angående fördelningen av det under telegrafverkets fond äskade totalbeloppet av 140 003 000 kronor på olika anslag och anslagsgrupper har icke föranlett erinran från utskottets sida. Utskottet tillstyrker jämväl, att medel till förrådsbyggnader m. m. respektive till försvarsberedskapsåtgärder i fortsättningen anvisas under särskilda kollektivanslag liksom även att uppkomna merkostnader för telefonstations- och förrådsbyggnader få bestridas från vederbörande kollektivanslag. I detta sammanhang vill utskottet slutligen erinra om att riksdagen, med bifall till vad utskottet i sitt utlåtande nr 17 tillstyrkt, till telefon- och telegrafanläggningar å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisat sammanlagt 10 miljoner kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anfört.

9:o) **Telefonstationsbyggnader m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 9, s. 43—47) föreslagit riksdagen att till Telefonstationsbyggnader m. m. för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kronor.

Till förevarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett anslag å 3 200 000 kronor. Enär vid utgången av budgetåret 1948/49 å anslaget förelåg en reservation å 14,3 miljoner kronor, fanns den 1 juli 1949 ett belopp av 17,5 miljoner kronor till förfogande.

Telegrafstyrelsen har för nästa budgetår äskat 5 200 000 kronor. Beträffande den närmare motiveringen för styrelsens förslag torde få hänvisas till propositionen (s. 44—47).

Departementschefen har förordat allenast ett formellt anslag å 1 000 kronor.

Utskottet. I förevarande sammanhang får utskottet anmäla, att från statssekreteraren i kommunikationsdepartementet inkommit en den 3 februari 1950 dagtecknad skrivelse beträffande visst med dispositionen av här ifrågavarande anslag sammanhängande spörsmål, för vilket redogörelse icke kunnat lämnas i statsverkspropositionen. I skrivelsen erinras om att 1947 års riksdag till Telefonstationsbyggnad i stadsdelen Skår i Göteborg för budgetåret 1947/48 anvisat ett investeringsanslag av 440 000 kronor. Dessa medel ha sedermera överförts till kollektivanslaget till Telefonstationsbyggnader m. m., varjämte byggnadsföretaget uppförts i den plan för telefonstationsbyggnader som redovisats i 1949 års statsverksproposition. I skrivelse den 31 januari 1950 har emellertid telegrafstyrelsen anmält, att planerna för bostadsbyggandet i Göteborg enligt den numera framlagda generalplanen för femårsperioden 1950—54 förskjutits så, att den nya telefonstationen bör förläggas till Västra Frölunda i stället för till stadsdelen Skår. Telegrafstyrelsen har i anslutning härtill anhållit, att investeringsanslaget för telefonstationsbyggnader m. m. får disponeras för en ny telefonstationsbyggnad i Västra Frölunda i stället för i stadsdelen Skår.

Mot den föreslagna förändringen av telegrafstyrelsens byggnadsplaner finner utskottet icke anledning till erinran. Under hänvisning jämväl till vad utskottet under föregående punkt anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnader m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kronor.

10:o) *Förrådsbyggnader m. m.* I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, s. 47) får utskottet, under hänvisning till vad utskottet under punkten 8:o) anfört, hemställa,

att riksdagen må till *Förrådsbyggnader m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kronor.

11:o) *Inköp av fastigheter*. Kungl. Maj:t har (punkt 11, s. 47 och 48) föreslagit riksdagen att till *Inköp av fastigheter* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

Till förevarande ändamål ha senast för budgetåret 1948/49 anvisats 700 000 kronor. Den 1 juli 1949 fanns å anslaget en behållning av 986 000 kronor.

Telegrafstyrelsen har för nästa budgetår äskat 700 000 kronor. Härvid har styrelsen meddelat, att av nämnda behållning numera i runt tal 304 000 kronor disponerats för inköp, varom avtal blivit träffade men för vilka köpeskillingen icke hunnit erläggas före den 1 juli 1949. Dessutom skola under budgetåret 1949/50 inlösas inteckningslån i inköpta fastigheter i kvarteret Jericho i Stockholm med sammanlagt omkring 290 000 kronor. Därefter återstå 392 000 kronor. Då detta belopp ej beräknas bliva tillräckligt för återstående del av budgetåret 1949/50 och för budgetåret 1950/51, bör för nästa budgetår under anslaget till Inköp av fastigheter anvisas samma belopp, som tidigare brukat årligen anvisas för ändamålet, eller 700 000 kronor.

Departementschefen har tillstyrkt styrelsens förslag.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag får utskottet, under hänvisning till vad utskottet under punkten 8:o) anfört, hemställa,
att riksdagen må till *Inköp av fastigheter* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

12:o) **Telefon- och telegrafanläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 12, s. 48—50) föreslagit riksdagen att till vissa i statsrådsprotokollet angivna telefon- och telegrafanläggningar för budgetåret 1950/51 anvisa investeringsanslag å tillhopa 133 000 000 kronor.

De under förevarande rubrik av Kungl. Maj:t äskade anslagen framgå av följande uppställning, däri upptagits jämväl de för innevarande budgetår anvisade (äskade) beloppen.

	1949/50	1950/51
Riks- och landskablar m. m.	24 000 000,	34 000 000
	+ 5 000 000 ¹	
Telefon- och telegrafstationer	28 000 000	44 000 000
	+ 10 000 000 ¹	
Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar	50 000 000	55 000 000
	+ 5 000 000 ¹	

Telegrafstyrelsen har för nästa budgetår begärt anslag till ifrågasvarande ändamål å respektive 44 500 000, 57 600 000 och 66 000 000 kronor.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag får utskottet, under hänvisning till vad utskottet under punkten 8:o) anfört, hemställa,
att riksdagen må för budgetåret 1950/51 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- Riks- och landskablar m. m.* 34 000 000 kronor,
- Telefon- och telegrafstationer* 44 000 000 kronor,
- Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar* 55 000 000 kronor.

¹ Äskat å tilläggsstat.

13:o) **Radioanläggningar för telegrafverket.** Kungl. Maj:t har (punkt 13, s. 50—52) föreslagit riksdagen att under rubriken Radioanläggningar för telegrafverket för budgetåret 1950/51 anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhopa 3 800 000 kronor.

Till radioanläggningar (med undantag av markradiostationer för luftfarten) ha för innevarande budgetår anvisats 1 800 000 kronor. Då vid utgången av budgetåret 1948/49 å ifrågakvarande anslag förelåg en reservation av 6,6 miljoner kronor, fanns den 1 juli 1949 ett belopp av 8,4 miljoner kronor till förfogande för pågående och nya anläggningar.

Telegrafstyrelsen har för nästa budgetår begärt anslag med sammanlagt 4 800 000 kronor, fördelade på följande anläggningar.

Rundradiosändare för kortvåg i Hörby	1 800 000
Antennanläggning för Sundsvalls rundradiostation	300 000
Ny rundradiostation i Östersund	1 000 000
Vissa rundradioanläggningar	550 000
Fartygsradiostationer m. m.	1 150 000
	Summa kronor 4 800 000

Departementschefen har tillstyrkt anslag med respektive 1 800 000, 300 000, 500 000, 400 000 och 800 000 kronor.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag får utskottet, under hänvisning till vad utskottet under punkten 8:o) anfört, hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1950/51 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- a) *Rundradiosändare för kortvåg i Hörby* 1 800 000 kronor,
- b) *Antennanläggning för Sundsvalls rundradiostation* 300 000 kronor,
- c) *Ny rundradiostation i Östersund* 500 000 kronor,
- d) *Vissa rundradioanläggningar* 400 000 kronor,
- e) *Fartygsradiostationer m. m.* 800 000 kronor.

14:o) **Försvarsberedskap.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14, s. 52) och under hänvisning till vad utskottet under punkten 8:o) anfört hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarsberedskap vid telegrafverket* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kronor.

15:o) **Telegrafverkets dispositionsanslag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15, s. 52 och 53), som innebär minskad medelsanvisning för nästa budgetår med 500 000 kronor, får utskottet, under hänvisning till vad utskottet under punkten 8:o) anfört, hemställa,

att riksdagen må såsom *Telegrafverkets dispositionsanslag* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

Statens järnvägar.

16:o) **Byggnader och anläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 16, s. 54—67) föreslagit riksdagen att till vissa i statsrådsprotokollet angivna byggnader och anläggningar för budgetåret 1950/51 anvisa investeringsanslag å tillhoppa 55 200 000 kronor.

Till förevarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett sammanlagt belopp av 41 535 000 kronor.¹ Enär vid utgången av budgetåret 1948/49 förelåg en reservation av ca 35 000 000 kronor, stå under innevarande budgetår ca 76 000 000 kronor till förfogande för ifrågavarande ändamål.

Järnvägsstyrelsen har för nästa budgetår äskat sammanlagt 69 700 000 kronor till följande ändamål.

Bangårdar	7 000 000
Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar	12 000 000
Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden	10 000 000
Broar m. m.	2 000 000
Husbyggnader	11 000 000
Signalsäkerhetsanläggningar	4 900 000
Vägskyddsanläggningar	2 200 000
Telefonanläggningar m. m.	7 000 000
Elektriska belysningsanläggningar	650 000
Anläggningar för elektrisk tågdrift	8 500 000
Lokstations- och driftverkstadsanläggningar	3 500 000
Anläggningar vid huvudverkstäder	475 000
Färjelägen	475 000

Summa kronor 69 700 000.

Beträffande den närmare motiveringen till styrelsens förslag får utskottet hänvisa till propositionen (s. 55—64).

Över järnvägsstyrelsens framställning ha yttranden avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen och statens industrikommission (s. 64).

Departementschefen har anfört följande.

Under gruppen byggnader och anläggningar uppgick medelsförbrukningen under budgetåret 1948/49 till 50,7 miljoner kronor, varav 10,8 miljoner kronor för elektrifieringsarbeten, och för innevarande budgetår har järnvägs-

¹ Härav belöpa 4 000 000 kronor å anslaget till Verkstadsmaskiner m. m., vilket fr. o. m. nästa budgetår motsvaras av det såsom särskild huvudrubrik upptagna anslaget till Inventarier m. m.

styrelsen beräknat, att investeringsutgifterna skola öka till ca 59 miljoner kronor. För nästa budgetår har styrelsen ansett angeläget att byggnads- och anläggningsarbetena ytterligare ökas. Styrelsens anslagsäskanden för nästa budgetår motsvara faktiska investeringar under denna grupp på ca 78 miljoner kronor. Föreliggande arbetskrafts- och materielsvårigheter torde emellertid icke medgiva att investeringsverksamheten på detta område utvidgas i den takt styrelsen räknat med. Efter samråd med järnvägsstyrelsen har jag, med utgångspunkt från att investeringsutgifterna för nästa budgetår komma att begränsas till högst 150 miljoner kronor för samtliga anslagsgrupper exklusive statsförvärv av enskilda järnvägar, beräknat den totala medelsförbrukningen under denna grupp, exklusive nya elektrifieringsarbeten, till ca 64 miljoner kronor. En ökning av investeringsutgifterna med ca 5 miljoner kronor skulle sålunda inträda. I enlighet med detta reducerade förslag förordar jag att sammanlagt 55,2 miljoner kronor anvisas under denna grupp för nästa budgetår, vilket i förhållande till styrelsens ursprungliga äskanden innebär en minskning med ca 15 miljoner kronor.

Vad till en början angår anslaget till bangårdar synes detta böra för nästa budgetår anvisas med 5 miljoner kronor. Härigenom möjliggöras vissa utvidgningsarbeten å bangårdarna i Malmö och Hagalund samt ombyggnad av bangårdarna i Växjö och Borlänge. Därjämte innebär den av mig förordade anslagsanvisningen att medel finnas till förfogande för förlängning av mötesspår och anläggning av nya mötesplatser samt för diverse mindre bangårdsarbeten. Bangårdsombyggnaden i Borlänge, som sammanhänger med bl. a. den pågående utbyggnaden av Domnarvets järnverk, är, fullt genomförd, av mycket ingripande karaktär. Totalkostnaderna torde uppgå till lägst 7 miljoner kronor, varav dock en del torde komma att bestridas av andra intressenter. Det bör ankomma på järnvägsstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med närmare utredning rörande ombyggnaden, innan anslagsmedlen ställas till styrelsens förfogande.

För dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar samt arbetena med fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden beräknas, enligt industrikommissionen, 22 600 ton räls kunna för nästa budgetår ställas till förfogande från järnverk inom landet. Av denna kvantitet avses 5—6 000 ton för dubbelspårsarbeten och sålunda ca 17 000 ton för normala rälsutbyten. Det ytterligare behovet av räls måste täckas genom import, vilken blir beroende av bl. a. valutasituationens utveckling och tillgången på medel. Längden av färdigtterrasserade men ej räslagda dubbelspårssträckor uppgick den 1 december 1948 till 11 mil. En utjämning i eftersläpningen av räsläggningsarbetena har därefter skett, och den 1 december 1949 hade den färdigtterrasserade, ej räslagda banvallen minskat i längd till 8,5 mil. Järnvägsstyrelsen räknar med en ytterligare minskning till den 1 juli 1950, då en färdigtterraserad banlängd av 7,5 mil återstår att räslägga. Arbetena böra fortsättas i den takt rälsstillgången och arbetsmarknadsläget medgiva, varvid tillgängliga medel böra såvitt möjligt disponeras på sådant sätt, att i första hand de icke räslagda, färdigtterrasserade bansträckorna iordningställas för trafik. Jag biträder styrelsens förslag att till dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar för nästa budgetår anvisas ett anslag av 12 miljoner kronor. För arbeten med rälsutbyten m. m., vilka erfordras för den löpande förstärkningen av spåröverbyggnaden, anser jag mig böra förorda en medelsanvisning av 8 miljoner kronor för nästa budgetår. Därest det skulle visa sig lämpligt att av sysselsättningspolitiska eller andra skäl under nästa budgetår igångsätta dubbelspårsarbeten eller rälsutbyten i större utsträckning än vad tillgängliga medel å vardera anslaget medgiver, torde vid medelsbrist å ettdera av anslagen, efter beslut av Kungl. Maj:t, erforderliga me-

del få ställas till förfogande från det anslag som för varje fall medgiver tillräcklig medelsanvisning.

En minskning i den av järnvägsstyrelsen beräknade husbyggnadsverksamheten för nästa budgetår torde, såsom arbetsmarknadsstyrelsen framhållit, på grund av förhållandena på byggnadsmarknaden vara nödvändig. Jag förordar därför att till husbyggnader anvisas 7 miljoner kronor eller 4 miljoner kronor mindre än vad styrelsen ursprungligen äskat. Mitt förslag innebär likväl möjlighet till en betydande ökning av investeringsverksamheten på detta område.

Mot styrelsens förslag att anslaget till Växel- och signalsäkerhetsanläggningar fr. o. m. nästa budgetår uppdelas å ett anslag till Signalsäkerhetsanläggningar, avsett för de egentliga järnvägssignalanläggningarna, och ett anslag till Vägskyddsanläggningar, avsett för anläggningar till skydd för vägfärdande vid korsning mellan järnväg och väg, har jag icke något att erinra. Vid utgången av budgetåret 1949/50 eventuellt förefintlig behållning å det äldre anslaget torde få tillföras anslaget till Signalsäkerhetsanläggningar. Jag förordar, att anslaget till Signalsäkerhetsanläggningar anvisas med 4,1 miljoner kronor. Det av särskild utredningsman framlagda programmet för investeringar i säkerhetsanläggningar vid korsning mellan järnväg och väg torde tills vidare bära i huvudsak följas. Medelsanvisningen för nästa budgetår till Vägskyddsanläggningar torde dock, med hänsyn till beräknad förskjutning av anläggningsprogrammet, kunna nedsättas till 1,5 miljon kronor.

Genom viss förskjutning av arbetena under anslaget till Telefonanläggningar m. m. bör det för nästa budgetår under detta anslag äskade beloppet kunna minskas med 1,8 miljon kronor till 5,2 miljoner kronor. Jag tillstyrker en sådan medelsanvisning.

Det för nästa budgetår äskade beloppet till anläggningar för elektrisk tågdrift torde genom en begränsning av arbetsprogrammet kunna minskas med 1 miljon kronor till 7,5 miljoner kronor.

Slutligen tillstyrker jag att för nästa budgetår anvisas 1 miljon kronor till byggande av broar, 550 000 kronor till elektriska belysningsanläggningar, 2,5 miljoner kronor till lokstationer och driftverkstäder, 475 000 kronor till anläggningar vid huvudverkstäder och 375 000 kronor till färjelägen.

Den under gruppen byggnader och anläggningar av mig förordade totala medelsanvisningen för nästa budgetår uppgår till 55,2 miljoner kronor och överstiger det för innevarande budgetår anvisade beloppet med ca 18 miljoner kronor. Såsom jag tidigare angivit beräknas de verkliga investeringsutgifterna stiga med 5 miljoner kronor under nästa budgetår.

Utskottet. Enligt järnvägsstyrelsens beräkningar komma investeringsutgifterna under förevarande anslagsgrupp att för innevarande budgetår uppgå till ca 59 miljoner kronor. De av styrelsen för nästa budgetår framlagda anslagsäskandena ha till syfte att möjliggöra en ökning av byggnads- och anläggningsarbetena med ytterligare 19 miljoner kronor. Föreliggande arbetskrafts- och materielsvårigheter synas emellertid enligt departementschefens uppfattning icke medgiva, att investeringsverksamheten på detta område utvidgas i den takt styrelsen räknat med. Departementschefen anser därför att den totala medelsförbrukningen under denna grupp bör begränsas till ca 64 miljoner kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en ökning av investeringsutgifterna med 5 miljoner kronor.

Av vad utskottet under punkten 1:o) anført framgår, att utskottet funnit sig i princip kunna biträda departementschefens förslag om en maximering av statens järnvägars investeringsutgifter till ett belopp av 150 miljoner kronor för nästa budgetår. Att inom denna ram medelsförbrukningen i vad avser byggnader och anläggningar beräknas till sammanlagt ca 64 miljoner kronor föranleder icke någon erinran från utskottets sida. I enlighet härmed får utskottet tillstyrka att för nu berörda ändamål, med av Kungl. Maj:t föreslagen anslagsfördelning, anvisas tillhopa 55,2 miljoner kronor. Anslagsanvisningen överstiger det för innevarande budgetår anvisade beloppet med ca 18 miljoner kronor.

I den för nästa budgetår beräknade medelsförbrukningen äro icke inräknade utgifter för nya elektrifieringsarbeten. Enligt vad departementschefen uppger är emellertid avsikten att senare i år förelägga riksdagen frågan om den fortsatta elektrifieringen av det svenska statsbanenätet.

Av statsverkspropositionen framgår att, i vad avser dubbelspårsbyggnader, på sistone en viss utjämning i eftersläpningen av rälsläggningsarbetena skett. Under tiden den 1 december 1948—den 1 december 1949 har sålunda den färdigtterrasserade, ej räslagda banvallen minskat i längd från 110 till 85 km; den 1 juli 1950 beräknas en färdigtterrasserad banlängd av 75 km återstå att räslägga. I likhet med departementschefen anser utskottet, att arbetena böra fortsättas i den takt rästillgången och arbetsmarknadsläget medgiva, varvid tillgängliga medel böra såvitt möjligt disponeras på sådant sätt, att i första hand de icke räslagda, färdigtterrasserade bansträckorna iordningställas för trafik. Utskottet har heller intet att erinra mot att, på sätt departementschefen föreslagit, viss omdisposition sker av de anslagsmedel som äro avsedda för dubbelspårsarbeten respektive för rälsutbyten, därest detta av sysselsättningspolitiska eller andra skäl skulle visa sig lämpligt. Utskottet kan jämväl biträda förslaget om uppdelning av det nuvarande anslaget till växel- och signalsäkerhetsanläggningar på två särskilda anslag.

Vad departementschefen i övrigt anført i förevarande sammanhang har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för budgetåret 1950/51 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) <i>Bangårdar</i>	5 000 000 kronor,
b) <i>Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar</i>	12 000 000 kronor,
c) <i>Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden</i>	8 000 000 kronor,
d) <i>Broar m. m.</i>	1 000 000 kronor,
e) <i>Husbyggnader</i>	7 000 000 kronor,
f) <i>Signalsäkerhetsanläggningar</i>	4 100 000 kronor,
g) <i>Vägskyddsanläggningar</i>	1 500 000 kronor,
h) <i>Telefonanläggningar m. m.</i>	5 200 000 kronor,
i) <i>Elektriska belysningsanläggningar</i> ..	550 000 kronor,

j) Anläggningar för elektrisk tågdrift ..	7 500 000 kronor,
k) Lokstations- och driftverkstadsanläggningar	2 500 000 kronor,
l) Anläggningar vid huvudverkstäder ..	475 000 kronor,
m) Färjelägen	375 000 kronor.

17:o) **Försvarsberedskap.** Kungl. Maj:t har (punkt 17, s. 67 och 68) föreslagit riksdagen att till Försvarsberedskap vid statens järnvägar för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 455 000 kronor.

Till förevarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 160 000 kronor. Under budgetåret stå dessutom ca 2 miljoner kronor till förfogande, utgörande reservation vid utgången av budgetåret 1948/49.

Järnvägsstyrelsen har för nästa budgetår äskat 2 790 000 kronor.

Departementschefen förordar att för nästa budgetår anvisas 455 000 kronor till fullföljande av pågående arbeten. Departementschefen tillstyrker också järnvägsstyrelsens förslag att medel till försvarsberedskapsåtgärder vid statens järnvägar fr. o. m. nästa budgetår anvisas under ett kollektivanslag, förslagsvis benämnt Försvarsberedskap vid statens järnvägar. Till detta anslag skulle i erforderlig utsträckning överföras vid utgången av innevarande budgetår förefintliga behållningar å motsvarande äldre anslag.

Utskottet, som intet har att erinra mot att medel till försvarsberedskapsåtgärder vid statens järnvägar fr. o. m. nästa budgetår anvisas under ett kollektivanslag, får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må till *Försvarsberedskap vid statens järnvägar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 455 000 kronor.

18:o) **Rullande materiel.** Kungl. Maj:t har (punkt 18, s. 68—77) föreslagit riksdagen att till viss i statsrådsprotokollet angiven rullande materiel för budgetåret 1950/51 anvisa investeringsanslag å tillhopa 44 470 000 kronor.

Till förevarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett sammanlagt belopp av 37 875 000 kronor. Vid utgången av budgetåret 1948/49 förelågo reservationer till ett sammanlagt belopp av ca 35 miljoner kronor.

Järnvägsstyrelsen har för nästa budgetår under förevarande rubrik äskat anslag å tillhopa 53 645 000 kronor. Åskandena avse följande ändamål.

Anskaffning av ånglok	2 000 000
Ombyggnad av ånglok	290 000
Anskaffning av motorlok	1 450 000

Anskaffning av elektrolok	11 300 000
Anskaffning av elektromotorvagnar	2 260 000
Anskaffning av rälsbussar	2 400 000
Anskaffning av lokomotorer	950 000
Anskaffning av person- och resgodsvagnar	12 000 000
Anskaffning av postvagnar	1 000 000
Ombyggnad av postvagnar	215 000
Anskaffning av godsvagnar	11 330 000
Ombyggnad av godsvagnar	3 700 000
Anskaffning av malmvagnar	4 750 000

Summa kronor 53 645 000

Beträffande den närmare motiveringen för styrelsens förslag torde få hänvisas till propositionen (s. 69—74).

Över järnvägsstyrelsens framställning ha yttranden avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen och statens industrikommission (s. 75).

Departementschefen har till en början anfört följande.

Under gruppen rullande materiel utgjorde medelsförbrukningen under budgetåret 1948/49 ca 44 miljoner kronor men beräknas för innevarande budgetår stiga till ca 60 miljoner kronor, beroende på att äldre beställningar hos verkstadsindustrien, vilka varit underkastade stora leveransförseningar, beräknas bli fullgjorda under budgetåret samt att leveranstiderna för nyare beställningar minskat under senare tid. I sina petita har järnvägsstyrelsen räknat med att investeringsutgifterna under denna grupp skulle utgöra ca 60 miljoner kronor under nästa budgetår. Med utgångspunkt från att medelsförbrukningen nämnda budgetår under statens järnvägars fond, exklusive för förvärv av enskilda järnvägar, skulle utgöra högst 150 miljoner kronor, har ett belopp av 57 miljoner kronor beräknats falla å investeringsutgifterna för gruppen rullande materiel. Styrelsen har sedermera gjort en ny uppskattning av medelsbehovet under innevarande och nästa budgetår för likvidering av tidigare gjorda beställningar och för utläggande av nybeställningar. Det har därvid visat sig, att anslagsbehovet överskattats med 4,7 miljoner kronor. Genom begränsningar av nyanskaffningsprogrammen för resgodsvagnar, godsvagnar och malmvagnar har anslagsbehovet ytterligare minskats med 4,5 miljoner kronor. Efter dessa reduktioner skulle anslagen i stort sett motsvara en medelsförbrukning av 57 miljoner kronor.

I fråga om de särskilda anslagsgrupperna har departementschefen anfört följande.

Till en början förordar jag, med bifall till järnvägsstyrelsens förslag, att för nästa budgetår anvisas 2 miljoner kronor till anskaffning av ånglok och 1 450 000 kronor till anskaffning av motorlok. Av medelsanvisningen för ånglok utgör ett belopp av 1 miljon kronor förskottslikvid för anskaffning av tio normalspårslok och återstoden förskottsbetalning för inköp av tolv smalspårslok. Beträffande motorloken framgår av styrelsens petita att därmed avses anskaffning av tjugu lok för växling å ej elektrifierade bangårdar. Loken äro avsedda att byggas på svenska verkstäder men deras maskinerier skola levereras från England. Genom sin driftsbillighet väntas de snabbt kunna förräntas.

Genom förskjutningar i leveranser och betalningsterminer kan anslags-

anvisningen till anskaffning av elektrolok för nästa budgetår minskas med 4,2 miljoner kronor. Jag förordar alltså en medelsanvisning för nästa budgetår till detta ändamål med 7,1 miljoner kronor.

Med biträdande av styrelsens förslag tillstyrker jag, att för nästa budgetår anvisas 2 260 000 kronor för slutlikvidering av beställda elektromotorgagnar, 2,4 miljoner kronor till likvidering av redan beställda och anskaffning av ytterligare femtio rälsbussar och släpvagnar samt 950 000 kronor för inköp av lokomotorer. Mot styrelsens förslag att 1 miljon kronor anvisas för slutlikvidering av postvagnar har jag icke heller något att erinra.

Beträffande anskaffningarna av person- och resgodsvagnar anser jag mig böra förorda, att dessa bibehållas vid samma antal som för innevarande budgetår, vilket innebär en minskning med tio resgodsvagnar jämfört med styrelsens förslag. Härigenom och genom viss förskjutning av redan gjorda beställningar kan medelsanvisningen till person- och resgodsvagnar för nästa budgetår minskas med ca 1 miljon kronor. Jag förordar alltså en medelsanvisning för detta ändamål med 11 miljoner kronor under nästa budgetår.

För anskaffning av godsvagnar har styrelsen för nästa budgetår äskat 11 330 000 kronor. Av detta belopp ha 8 miljoner kronor beräknats för inköp av 300 slutna och 300 öppna standardgodsvagnar. Jag anser mig böra förorda en minskning av anskaffningsprogrammet med 45 slutna och 45 öppna vagnar, varigenom medelsanvisningen för nästa budgetår skulle nedgå med 1 470 000 kronor. Oavsett minskningen bör styrelsen få bestämma den lämpligaste fördelningen på vagn typer inom ramen för tillgängliga medel. Den av styrelsen föreslagna medelsanvisningen för anskaffning av öppna godsvagnar för transport av tyngre gods anser jag mig icke nu kunna biträda. Härigenom kan anslagsbehovet för nästa budgetår minskas med ytterligare 500 000 kronor. Jag tillstyrker alltså att tillhopa 9 360 000 kronor anvisas för anskaffning av godsvagnar under nästa budgetår.

Slutligen anser jag, att anskaffningsprogrammet för malmvagnar bör för nästa budgetår kunna minskas med 2 miljoner kronor, motsvarande en minskning av nybeställningarna med etthundra vagnar i jämförelse med styrelsens förslag. Medelsanvisningen för nästa budgetår skulle alltså utgöra 2 750 000 kronor.

Järnvägsstyrelsens förslag till medelsanvisning för nästa budgetår till ombyggnad av rullande materiel, avseende moderniseringsarbeten å äldre ånglok och godsvagnar samt ändringsarbeten å vissa postvagnar, föranleder icke någon erinran från min sida. Anslagsbeloppet bör dock avrundas till 4 200 000 kronor. Jag biträder även styrelsens förslag att medel för dessa och liknande ändamål fr. o. m. nästa budgetår anvisas under ett särskilt kollektivanslag, förslagsvis benämnt Ombyggnad av rullande materiel. Vid utgången av innevarande budgetår förefintlig behållning å motsvarande äldre anslag torde, efter förslag av järnvägsstyrelsen i samråd med riksräkenskapsverket, få överföras till det nya anslaget.

Utskottet. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har järnvägsstyrelsen föreslagit, att för rullande materiel anvisas tillhopa ca 53,6 miljoner kronor. Vid en förnyad beräkning av medelsbehovet har det emellertid visat sig, att detta överskattats med 4,7 miljoner kronor. Departementschefen har därutöver förordat en ytterligare anslagsreducering med 4,5 miljoner kronor genom begränsning av nyanskaffningsprogrammen för resgodsvagnar, godsvagnar och malmvagnar. Av departementschefen sålunda föreslagna medelsanvisning för nu berörda ändamål av sammanlagt ca 44,4 mil-

joner kronor innebär i förhållande till innevarande budgetår en ökning med ca 6,5 miljoner kronor och beräknas möjliggöra faktiska investeringsutgifter av 57 miljoner kronor. Medelsförbrukningen under denna anslagsgrupp, som för budgetåret 1948/49 utgjorde ca 44 miljoner kronor, väntas innevarande budgetår komma att stiga till ca 60 miljoner kronor, beroende på vissa förändringar i leveranstiderna.

Departementschefens förslag att till rullande materiel för nästa budgetår anvisas ett sammanlagt belopp av 44,4 miljoner kronor har utskottet ansett sig böra tillstyrka. Vad departementschefen anfört och förordat beträffande frågan om den inbördes avvägningen av de olika anslagsbeloppen inom denna medelsram har heller icke föranlett någon erinran från utskottets sida. Utskottet biträder sålunda uppfattningen, att järnvägsstyrelsen bör få bestämma den lämpligaste fördelningen på godsvagnstyper inom de av anslagsanvisningen betingade gränserna. Att medel till ombyggnad av rullande materiel fr. o. m. nästa budgetår anvisas under ett särskilt kollektivanslag finner utskottet jämväl ändamålsenligt.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1950/51 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) <i>Anskaffning av ånglok</i>	2 000 000 kronor,
b) <i>Anskaffning av motorlok</i>	1 450 000 kronor,
c) <i>Anskaffning av elektrolok</i>	7 100 000 kronor,
d) <i>Anskaffning av elektromotorvagnar</i>	2 260 000 kronor,
e) <i>Anskaffning av rälsbussar</i>	2 400 000 kronor,
f) <i>Anskaffning av lokomotorer</i>	950 000 kronor,
g) <i>Anskaffning av person- och resgods- vagnar</i>	11 000 000 kronor,
h) <i>Anskaffning av postvagnar</i>	1 000 000 kronor,
i) <i>Anskaffning av godsvagnar</i>	9 360 000 kronor,
j) <i>Anskaffning av malmvagnar</i>	2 750 000 kronor,
k) <i>Ombyggnad av rullande materiel</i>	4 200 000 kronor.

19:o) Biltrafik. Kungl. Maj:t har (punkt 19, s. 77 och 78) föreslagit riksdagen att under rubriken Biltrafik för budgetåret 1950/51 anvisa vissa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhopa 12 400 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundelin* (I: 297) och den andra inom andra kammaren av fru *Sandström* (II: 275), i vilka hemställts, att riksdagen måtte, med ändring av Kungl. Maj:ts under förevarande rubrik upptagna förslag, till förvärv av billinjer för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor, att användas i enlighet med de riktlinjer som departementschefen angav i 1944/45 års budget.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionen II: 275.

För innevarande budgetår har under förevarande rubrik anvisats bl. a. 6 650 000 kronor till anskaffning av bilmateriel och 2 000 000 kronor till förvärv av billinjer, under det att intet anslag uppförts till garagebyggnader m. m. Vid utgången av budgetåret 1948/49 förelågo reservationer å anslaget till Garagebyggnader m. m. om 2 miljoner kronor och å anslaget till Förvärv av billinjer om 416 000 kronor. Å anslaget till Anskaffning av bilmateriel fanns den 30 juni 1949 icke någon behållning. För budgetåret 1949/50 tillgängliga medel beräknas vara helt förbrukade vid budgetårets utgång.

Järnvägsstyrelsen har för nästa budgetår äskat anslag å sammanlagt 13 900 000 kronor, därav 2 400 000 kronor till garagebyggnader m. m., 9 500 000 kronor till anskaffning av bilmateriel och 2 000 000 kronor till förvärv av billinjer.

I fråga om anslagsbehovet för förvärv av billinjer har styrelsen framhållit, att verkställda beräkningar givit vid handen, att anslagsbeloppet för nästa budgetår icke kunde sättas lägre än 2 000 000 kronor. Angående den närmare motiveringen för styrelsens hithörande förslag i övrigt torde få hänvisas till propositionen (s. 77 och 78).

Departementschefen har beträffande järnvägsstyrelsens anslagsäskande till garagebyggnader m. m. icke funnit ett genomförande av styrelsens byggnadsprogram i avsedd takt vara möjligt. Medelsanvisningen borde därför minskas till 1 400 000 kronor. Anslaget till anskaffning av bilmateriel borde bestämmas till 9 000 000 kronor.

Utskottet. Under huvudgruppen Biltrafik har Kungl. Maj:t bl. a. föreslagit, att till förvärv av billinjer anvisas ett investeringsanslag av 2 miljoner kronor. I motionerna I: 297 och II: 275 har emellertid yrkats, att anslaget måtte begränsas till ett belopp av 500 000 kronor. Såsom motiv härför ha motionärerna anfört, att det med hänsyn till pågående utredningsarbete på förevarande område syntes skäligt att ställa sig avvaktande till frågan om fortsatt kontinuerligt förstatligande av linjetrafiken på landsvägarna. Motionärerna säga sig även ha erhållit intrycket, att statens järnvägar dels genom hård konkurrens, dels genom lockande anbud — som ibland måhända kunde betecknas såsom överbetalning — skulle tilltvinga sig trafiklinjer i skilda delar av landet.

Utskottet vill inledningsvis framhålla, att ett bifall till Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag icke innebär något principbeslut rörande frågan om den reguljära billinjetrafikens mest ändamålsenliga ordnande. Såsom motionärerna själva påpeka är denna fråga f. n. föremål för utredning. Riksdagen torde sålunda framdeles få taga ställning till de spörsmål som genom utredningsarbetets resultat kunna komma att aktualiseras.

Enligt utskottets mening måste Kungl. Maj:ts förslag bedömas uteslutande mot bakgrunden av det faktiska medelsbehov som föreligger i nu behandlade avseende. Därvid synes främst böra beaktas, att de under senare år beslutade statsförvärven av enskilda järnvägar visat sig nödvändiggjöra en icke obetydlig utvidgning av statens järnvägars biltrafikerörelse till nya områden. Även i övrigt kunna understundom starka skäl anföras för lämp-

ligheten av att trafiken på vissa sträckor i rationaliseringssyfte samordnas, vilket ofta icke är möjligt på annat sätt än genom inköp av privata företag från statens järnvägars sida. För fullföljande av denna politik, mot vilken riksdagen tidigare icke haft något att invända, anser järnvägsstyrelsen enligt vad utskottet under hand erfarit en medelsanvisning av 2 miljoner kronor för nästa budgetår vara oundgängligen nödvändig. Framhållas må att förvärven av de enskilda företagen ske på fullt affärsmässig basis genom frivilliga överenskommelser. De sålunda ingångna avtalen måste därjämte i varje särskilt fall underställas Kungl. Maj:t för prövning och godkännande. I detta sammanhang torde även böra nämnas att antalet bussar, insatta i den av statens järnvägar i egen regi bedrivna linjetrafiken, i september månad 1949 allenast utgjorde 19 procent av det totala antalet trafikbussar inom landet. Motsvarande siffra, i vad avser omfattningen av trafikerade linjer, var 23 procent. Utskottet vill slutligen erinra om att förevarande anslagsäskande avser en investering i statens järnvägars fond, varför en beskuren medelsanvisning icke, såsom motionärerna förmena, skulle möjliggöra en ökning av anslagen till väg- och brobyggnader, vilka avräknas mot automobilskattemedlen.

Av nu anförda skäl anser sig utskottet böra tillstyrka, att anslaget till förvärv av billinjer anvisas med av Kungl. Maj:t föreslaget belopp. Ej heller mot övriga anslagsäskanden under förevarande anslagsgrupp har utskottet funnit anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

I. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1950/51 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Garagebyggnader m. m.* 1 400 000 kronor,

b) *Anskaffning av bilmateriel* 9 000 000 kronor;

II. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 297 och II: 275 till *Förvärv av billinjer* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

20:o) *Inventarier m. m.* Kungl. Maj:t har (punkt 20, s. 79) föreslagit riksdagen att till *Inventarier m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 8 000 000 kronor.

Till anskaffning av verkstadsmaskiner och annan för drifttjänstens olika grenar erforderlig materiel har tidigare under rubriken *Verkstadsmaskiner m. m.* anvisats medel i mån av behov. Senast har för budgetåret 1949/50 anvisats ett anslag av 4 000 000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har framhållit, att verkstadsmaskiner numera utgöra en mindre del av de olika ändamål av inventarientur, för vilka anslaget till *Verkstadsmaskiner m. m.* tagits i anspråk, samt anser anslagsbeteckningen böra ändras till *Inventarier med redovisning under särskild huvud-*

rubrik. Styrelsen hemställer om ett anslag av 8 000 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen anser i likhet med järnvägsstyrelsen lämpligt att statens järnvägars inventarier av investeringsnatur, vilka huvudsakligen utgöras av biljett- och verkstadsmaskiner samt olika transportfordon m. m., fr. o. m. nästa budgetår redovisas såsom en särskild huvudgrupp. Det under huvudgruppen byggnader och anläggningar upptagna anslaget till Verkstadsmaskiner m. m. borde upphöra och den 30 juni 1950 förefintlig behållning å detta anslag överförs till ett nytt anslag, förslagsvis benämnt Inventarier m. m.

Utskottet. Mot förslaget att statens järnvägars inventarier av investeringsnatur fr. o. m. nästa budgetår redovisas såsom en särskild huvudgrupp har utskottet intet att erinra. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag även i övrigt får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Inventarier m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 8 000 000 kronor.

21:o) **Statens järnvägars dispositionsanslag.** Kungl. Maj:t har (punkt 21, s. 80) föreslagit riksdagen att såsom statens järnvägars dispositionsanslag för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 14 000 000 kronor.

För innevarande budgetår ha såsom statens järnvägars dispositionsanslag anvisats 10 000 000 kronor. Den 30 juni 1949 förelåg en behållning å anslaget av 700 000 kronor. Tillgängliga medel beräknas vara helt förbrukade den 30 juni 1950.

Järnvägsstyrelsen meddelar, att enligt verkställd utredning uppgå kostnaderna för en allmän upprustning vid statens järnvägar i enlighet med yrkesinspektionens för landtrafiken krav och önskemål till sammanlagt 50—60 miljoner kronor. Dessa arbeten måste, huru angelägna de än i och för sig äro, uppdelas på en längre tidsperiod. Under budgetåret 1950/51 erfordras för detta ändamål 4 000 000 kronor.

Arbeten och anskaffningar i övrigt, för vilka kostnaderna skola bestridas av dispositionsanslaget, beräknas liksom för innevarande budgetår kräva en anvisning av 10 000 000 kronor.

Styrelsen hemställer, att 14 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen har anfört följande.

Jag tillstyrker, att 14 miljoner kronor anvisas såsom statens järnvägars dispositionsanslag för nästa budgetår. Med hänsyn till den begränsning av statens järnvägars investeringar som ansetts böra göras torde dock investeringsverksamheten i fråga om ändamål som omfattas av dispositionsanslaget böra för nästa budgetår planeras med sikte på en högsta medelförbrukning av 10 miljoner kronor. Inom denna ram medges bl. a. en förbättring av personallokaler m. m. till ett belopp av 2 miljoner kronor. Återstående 4

miljoner kronor böra innehållas hos Kungl. Maj:t för att utgöra en reserv, avsedd att tagas i anspråk då särskilda skäl därtill föreligga, i första hand för förstärkning av andra anslag som kunna bli för hårt belastade och i andra hand för utökning av de arbeten, som avses med dispositionsanslaget.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag att såsom statens järnvägars dispositionsanslag för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 14 miljoner kronor har icke givit utskottet anledning till erinran. Med hänsyn till vad departementschefen anfört rörande anslagets ianspråktagande för förbättring av personallokaler m. m. vill emellertid utskottet understryka angelägenheten av att tillräckliga medel ställas till järnvägsstyrelsens förfogande för sådana arbetarskyddsåtgärder, av vilka trängande behov visat sig föreligga. Utskottet förutsätter därför att, i den mån läget så medger, upp-
rustningsarbetet på förevarande område får bedrivas i den takt som järnvägsstyrelsen på grundval av i ärendet verkställd utredning föreslagit.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må såsom *Statens järnvägars dispositionsanslag* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 14 000 000 kronor.

Statens vattenfallsverk.

22:o) **Kraftbalansens utveckling.** I statsrådsprotokollet har (punkt 22, s. 81—91) lämnats en redogörelse för kraftbalansens utveckling.

Efter den svåra vattenbristen budgetåret 1947/48, som framtvängde en allmän ransonering av belastningen, har nederbörden under budgetåret 1948/49 i stort sett varit normal. Vattentillgången under vintern har varit riklig. Trots att den utbyggda vattenkraften för närvarande får anses vara otillräcklig, var det därför möjligt att redan i december 1948 slopa största delen av de restriktioner, som infördes i början av hösten. Härtill bidrog även den milda vintern, som minskade anspråken på kraft under högbelastningstiden, samt tillfredsställande tillgång på kol och olja för ångkraftverken.

Belastningen räknad exklusive den överskottskraft, som avsatts till elektriska ångpannor, har för budgetåret 1948/49 ökat med 616 MkWh gentemot budgetåret 1947/48, vilket senare år belastningen dock var nedsuren genom ransonering. En jämförelse med det oransonerade året 1946/47 visar en ökning med 426 MkWh. På grund av de fortsatta restriktionerna under hösten 1948 och den ovanligt milda väderleken låg dock belastningen även budgetåret 1948/49 med säkerhet under det värde, som skulle erhållits vid fullt normala förhållanden. Liksom föregående år har den tillgängliga vattenkraften kompletterats med relativt stora belopp ångkraft från Västerås-

verket. Likaså ha mycket stora kraftbelopp inköpts från samkörande företag, huvudsakligen för lagring i magasinerna och täckning av belastningen under högbelastningstid.

Vattenfallsstyrelsen har i skrivelse den 29 september 1949 framlagt sina anslagsäskanden å tilläggsstat för innevarande budgetår samt å riksstaten för nästa budgetår. Styrelsen framhåller härvid, att ransoneringen under vintern 1947/48 icke synes komma att medföra någon nämnvärd bestående belastningsminskning. Stora svårigheter föreligga emellertid att för närvarande göra en prognos för de närmaste årens kraftbehov, framför allt på grund av det osäkra konjunkturläget. Den år 1948 omnämnda undersökningen av belastningsstegrings storlek inom hela landet under förutsättning av fortsatt högkonjunktur har 1949 kompletterats genom en ny rundfråga till industriföretagen. Denna gång begärdes uppgift om de sannolika kraftbehoven vid den konjunkturutveckling, varmed företagen själva räkna. Den nya prognosen blir därför icke en maximiprognos utan en prognos för den väntade belastningsstegringen. Industriens kraftbehov enligt de inkomna uppgifterna har sammanställts med nya prognoser för järnvägarnas kraftförbrukning och den borgerliga förbrukningen. Summaprognosen visar en genomsnittlig stegring för den närmaste fyraårsperioden av cirka 1 000 MkWh/år. Då på statens vattenfallsverk faller cirka 50 procent av landets belastningsökning, innebär den nya prognosen en belastningsökning av 500 MkWh/år för det statliga blocket. År 1948 framlades två alternativa prognoser för belastningsutvecklingen, 400 respektive 600 MkWh årlig stegring. Prognosen av år 1949 ligger sålunda mitt emellan dessa.

Den erforderliga byggnadstiden för nya kraftstationer samt de långa leveranstiderna för maskinaggregaten göra det enligt styrelsen nödvändigt att nu göra upp belastningsprognoser ända fram till mitten av 1950-talet för att kunna bedöma behovet av nya kraftstationer utöver redan beslutade. I sina beräkningar förutsätter styrelsen, att den angivna belastningsökningen om 500 MkWh/år kommer att gälla även efter den tid undersökningen omfattar fram till och med budgetåret 1955/56. Med utgångspunkt härifrån skulle de redan beslutade vattenkraftstationerna bli tillräckliga för att täcka belastningen fram till budgetåret 1954/55. Till året därpå bör vid denna belastningsutveckling en ny vattenkraftstation färdigställas för att taga hand om belastningsökningen. Även ur effektsynpunkt är det motiverat att år 1955 taga i drift en ny station. Om så sker, behövs däremot icke någon ytterligare ångkraftutbyggnad till denna tidpunkt, varför påbörjande av sådan under budgetåret 1950/51 icke är aktuellt.

Vattenfallsstyrelsen har för att belysa kraftförhållandena under budgetåret 1955/56 gjort följande kalkyl för kraftbalans för två olika typår för vattenkrafttillgången, dels för det fall, att en ny vattenkraftstation — Ligga-stationen — färdigställs år 1955, och dels för det fall, att någon ny kraftstation ej tillkommer nämnda år.

Kraftbalans för budgetåret 1955/56.

Alt. 1. Ny vattenkraftstation färdigställes år 1955.

	Torrår MkWh	Normalår MkWh
<i>Kraftproduktion</i>		
Vattenkraft	9 400	10 850
Ångkraft	550	100
	9 950	10 950
<i>Belastning</i>		
Belastning exkl. elektriska ångpannor	9 850	9 850
Elektriska ångpannor	100	1 100
	9 950	10 950

Alt. 2. Någon ny kraftstation tillkommer ej år 1955.

<i>Kraftproduktion</i>		
Vattenkraft	8 800	10 250
Ångkraft	600	150
	9 400	10 400
<i>Belastning</i>		
Belastning exkl. elektriska ångpannor	9 850	9 850
Elektriska ångpannor	50	550
	9 900	10 400
Brist i MkWh	500	

Styrelsen sammanfattar sina beräkningar på följande sätt:

Om en ny vattenkraftstation färdigställes år 1955, blir, enligt denna kalkyl, kraftbalansen för budgetåret 1955/56 tillfredsställande. Endast en relativt liten ångkrafttillsats erfordras vid normal vattentillgång. Även under ett torrår kan belastningen täckas med hjälp av ångkraftverket i Västerås.

Skulle någon ny kraftstation icke tillkomma år 1955, uppstår trots maximal ångkraftproduktion, här beräknad till 600 MkWh, en avsevärd brist, 500 MkWh, under torråret. En del av denna brist torde kunna täckas genom inköp av överskottskraft från andra kraftföretag samt genom kontraktsenliga avkopplingar av vissa sekunda leveranser.

Vattenfallsstyrelsen framhåller härefter, att det icke är omöjligt, att den nu rådande investeringskonjunkturen kan ha påverkat resultatet av den senaste prognosundersökningen och att därför tillämpning av resultatet för en längre tidsperiod ger en för hög belastningsnivå. Ökar belastningen väsentligt mindre än vad som förutsatts, erfordras någon ny vattenkraftstation icke år 1955. Avgörandet om igångsättning av en ny kraftstationsutbyggnad bör därför helst uppskjutas till dess att belastningsutvecklingen är känd för ytterligare någon tid. Detta är också möjligt i fråga om själva byggnads-

arbetena, då den erforderliga byggnadstiden är endast cirka fyra år för den aktuella Liggastationen. Men om stationen skall vid behov kunna färdigställas under år 1955 och om verkstädernas nuvarande långa leveranstider kvarstå, böra de stora maskinerna beställas redan under budgetåret 1950/51. Å andra sidan torde hinder icke möta att sedan beställning gjorts, uppskjuta arbetet med maskinerna någon tid, ifall det visar sig möjligt att dröja med stationen till en senare tidpunkt. Statsmakterna böra därför nu besluta, att nästa större statliga vattenkraftutbyggnad skall avse Liggaforsen i Lule älv och medgiva, att maskinbeställningar för nämnda utbyggnad göras under budgetåret 1950/51. För erläggandet av sedvanliga förstalikvider bör erforderligt anslag nu anvisas, under det att igångsättningen av själva byggnadsarbetena får bli beroende av särskilt beslut senare.

Redan pågående utbyggnader och regleringsarbeten böra uppenbarligen fullföljas enligt föreliggande planer eller forceras, i den mån så är möjligt. Vid belastningsutveckling enligt den framlagda prognosen ernås en tillfredsställande balans mellan vattenkrafttillgång och kraftbehov först under år 1952, och under de två därpå följande åren motsvara de nytillkomna krafttillskotten nätt och jämnt belastningsstegringen. Före år 1952 kommer brist-situationen att fortbestå — någon möjlighet att dessförinnan åstadkomma krafttillskott utöver de redan förutsedda finnes icke — med risk för betydande svårigheter för kraftförsörjningen, därest vattentillgången blir dålig. För innevarande budgetår äro utsikterna emellertid relativt gynnsamma tack vare det senaste årets goda vattenförhållanden och därmed åstadkommen tillfredsställande fyllning av sjömagasinen. Vidare finns — bland annat till följd av den hjälp med arbetskraft, som styrelsen lämnat leverantören — förhoppning om att redan i december 1949 få i drift det första aggregatet i Hölleforsens kraftstation, för vilket år 1948 förutsågs en försening till den 1 april 1950. Den otillräckliga maskinkapaciteten medför emellertid, att effektsvårigheter kunna uppträda, varför risk för kraftrestriktioner föreligger även innevarande och nästa budgetår.

På grundval av dessa överväganden har vattenfallsstyrelsen framlagt sina anslagsäskanden å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår samt å riksstaten för nästa budgetår. En sammanställning av de för budgetåren 1948/49 och 1949/50 anvisade samt å tilläggsstat till riksstaten för sistnämnda budgetår och å riksstaten för budgetåret 1950/51 äskade anslagen under statens vattenfallsverks fond visar följande siffror.

	1948/49	1949/50	1950/51
	t u s e n t a l k r o n o r		
Vatten- och ångkraftverk samt reglerings-			
arbeten i egen regi	52 900	74 400	65 400
Distributionsanläggningar	67 000	60 000	62 500
		+ 15 000	
Övrigt.....	8 731	7 700	9 000
Summa	128 631	157 100	136 900

Styrelsen meddelar vidare, att anslagsreservationerna vid statens vattenfallsverk vid utgången av budgetåret 1948/49 utgjorde sammanlagt 28,0 miljoner kronor. Enär reservationerna vid nästa budgetårsskifte kunna beräknas till 15,0 miljoner kronor, skulle, om det på tilläggsstat begärda anslaget å 15 miljoner kronor till distributionsanläggningar medräknas, vattenfallsstyrelsens totala investering under budgetåret 1949/50 uppgå till 170,1 miljoner kronor.

Över vattenfallsstyrelsens framställning ha utlåtanden avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen och statens industrikommission (s. 88 och 89).

Departementschefen erinrar inledningsvis, att då riksdagen förra året behandlade vattenfallsstyrelsens *petita* för budgetåret 1949/50, omfattade styrelsens av statsmakterna godkända program för utbyggnad av verkets kraftproduktion fullföljande av kraftstationsbyggnaderna vid Hölleforsen, Harsprånget och Kilforsen, deltagande i utbyggnaden av Jösseforsen, utvidgning av Stadsforsens kraftstation och Västerås ångkraftstation samt fortsatta sjöregleringar inom Dalälvens, Indalsälvens och Ångermanälvens flodområden. Härtill anslöt sig en plan för utbyggnad av kraftdistributionen. Det vid samma riksdag fattade principbeslutet om utbyggnad av Bergforsen i Indalsälven har fullföljts av Kungl. Maj:t, som i april 1949 beviljat byggnadstillstånd för dessa arbeten.

Om detta program genomföres i avsedd takt och övriga kraftproducenter fullfölja sina utbyggnadsplaner, kommer, påpekar departementschefen vidare, krafttillgången under normalår möjligen redan 1951 och senast 1952 att ungefär motsvara förbrukningen exklusive ånggenerering, förutsatt att efterfrågeökningen ej överstiger omkring 1 000 MkWh/år. Detta hindrar givetvis icke att bristsituationer kunna uppkomma vid otillräcklig vattentillgång. Den förbättring i läget, som dock kan förutses, därest förhållandena bli någorlunda normala, är en följd av att de två första aggregaten i Harsprånget kunna väntas bli driftklara under 1951. Under åren 1952—1954 kan man under samma förutsättningar räkna med att få en viss mycket måttlig torrårsreserv, vilket framför allt beror på krafttillskotten från Kilforsen 1953 och från Bergforsen 1954.

Efter att ha berört den år 1949 verkställda kompletteringen av den året dessförinnan företagna undersökningen av belastningsstegringens storlek under de närmaste åren, anför departementschefen följande.

De nya resultat, som sålunda vunnits, synas, mot bakgrunden av vad jag förut anført om kraftbalansens utveckling till år 1954, icke böra föranleda någon ändring i det av statsmakterna redan beslutade utbyggnadsprogrammet. Detta bör fullföljas i den takt förhållandena medgiva. Vattenfallsstyrelsen har anmält, att anslaget till Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk redan under innevarande budgetår kommer att belastas med ca 15 miljoner kronor högre belopp än som anvisats, beroende på att materiel m. m. för den andra 380 kV-överföringen från Norrland till Mellansverige belastar anslaget tidigare än som förutsetts, samt att krondevalveringen lett till vissa merkostnader för materielen. Jag förordar, att detta belopp läckes dels genom ianspråktagande av ett tidigare för en stamlinje mellan Norge och Sverige anvisat

belopp av 3 miljoner kronor, vilket ej kommer att användas för avsett ändamål, dels genom anvisande av 12 miljoner kronor å tilläggsstat. Jag avser att senare i dag göra hemställan härom. Jag avser i detta sammanhang även hemställa, att 10 miljoner kronor anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår till inventarier m. m. för vattenfallsverkets behov. Jag finner mig vidare böra tillstyrka vattenfallsstyrelsens förslag att för nästa budgetår anvisas 0,8 miljon kronor till fortsatt utbyggnad av kraftstationen vid Jösseforsen, 2,2 miljoner kronor till utbyggnad av Västerås ångkraftstation, 2 miljoner kronor till kraftstation vid Hölleforsen, där det första maskinaggregatet tagits i drift i december 1949, 3,7 miljoner kronor till ett tredje maskinaggregat i Stadsforsens kraftstation och 0,1 miljon kronor till en redan beställd trefasgenerator i Porjus kraftstation. Därjämte förordar jag för nästa budgetår en medelsanvisning av 23 miljoner kronor till kraftstationen vid Kilforsen, för vilket företag viss förskjutning i arbetsprogrammet medfört högre medelsförbrukning under senaste och nu löpande budgetår än beräknat, 17 miljoner kronor för de planenligt pågående arbetena å kraftstationen vid Harsprånget samt 5,4 miljoner kronor till utbyggnad av den år 1949 beslutade kraftstationen vid Bergeforsen. Till fortsatta regleringsåtgärder i Indalsälvens och Ångermanälvens flodområden böra för nästa budgetår anvisas 3,7 respektive 10,5 miljoner kronor. Jag hemställer i det följande att dessa belopp anvisas och i samband därmed att medgivande lämnas vattenfallsstyrelsen att delta i Storåns reglering. Jag har icke något att erinra mot styrelsens förslag att 62,5 miljoner kronor anvisas för nästa budgetår till den utbyggnad av distributionsnätet, som erfordras i anledning av kraftverksutbyggnaderna och den fortgående elektrifieringen i landet. Under punkten 25 gör jag hemställan om anvisande av nämnda belopp. Frågan om medelsanvisning till en anläggning för överföring av likström mellan fastlandet och Gotland är alltfjämt föremål för beredning och torde framdeles få anmälas för Kungl. Maj:t.

En bedömning av frågan om behovet av ytterligare kraftverksbyggnader under tiden närmast efter det nuvarande programmets genomförande är förknädd med betydande svårigheter. Vattenfallsstyrelsen har emellertid sökt uppgöra en balans för budgetåret 1955/56 för vattenfallsverkets kraftproduktion och belastning. Styrelsen har därvid utgått från att styrelsen skulle svara för hälften av belastningsökningen, vilken för hela landet antagits utgöra i genomsnitt 1 000 MkWh/år under den ifrågavarande tiden. Med dessa utgångspunkter skulle belastningen budgetåret 1955/56 vid normal vattentillgång täckas med en relativt liten ångkraftinsats även om någon ny vattenkraftstation ej tillkommer under 1955. Vid torrår däremot skulle en avsevärd brist uppkomma trots maximal ångkraftproduktion. Om en ny vattenkraftstation färdigställes 1955 kan belastningen även under ett torrår täckas med hjälp av ångkraftverket i Västerås. Vattenfallsstyrelsen har i detta läge ansett, att avgörandet om igångsättning av en ny kraftstationsutbyggnad bör uppskjutas till dess belastningsutvecklingen är känd för ytterligare någon tid. Jag delar styrelsens uppfattning på denna punkt. Då ett beslut i frågan kan behöva fattas redan under år 1950 bör emellertid ståndpunkt redan nu tagas till frågan vilket vattenfall som närmast bör ifrågakomma till utbyggnad. Vattenfallsstyrelsen har för sin del förordat Liggaforsen i Lule älv. Då denna utbyggnad synes vara fördelaktig med hänsyn till bl. a. möjligheterna att överföra kraften samt de arbetstekniska förhållandena, tillstyrker jag förslaget. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan vattenfallsstyrelsen förebragt ytterligare utredning rörande den framtida belastningsutvecklingen samt erforderliga data om kraftstationen, i förekommande fall besluta om utbyggnaden och bemyndiga styrelsen att

utlägga erforderliga maskinbeställningar. För erläggande av förstalikvider kan ett belopp av 2,5 miljoner kronor bliva erforderligt under nästa budgetår. Detta belopp bör äskas av riksdagen.

Utskottet. Genom vattenfallsstyrelsens försorg har verkställts en ny prognos rörande den sannolika utvecklingen av kraftförbrukningen inom landet. Enligt denna prognos skulle den genomsnittliga belastningsstegringen för närmaste fyraårsperiod uppgå till ca 1 000 MkWh/år, varav ungefär hälften avser kraft som produceras av statens vattenfallsverk. Ett genomförande av det av statsmakterna godkända programmet för utbyggnad av vattenfallsverkets kraftproduktion väntas under nu angivna förutsättning leda till — därest jämväl övriga kraftproducenter fullfölja sina utbyggnadsplaner — att en tillfredsställande balans mellan vattenkrafttillgång och kraftbehov uppnås under år 1952 samt att under de närmast därpå följande åren de nytillkomna krafttillskotten ungefär komma att motsvara belastningsstegringen.

I likhet med departementschefen är utskottet av den uppfattningen, att de resultat som vunnits genom de nya beräkningarna icke böra föranleda någon ändring i det av statsmakterna redan beslutade utbyggnadsprogrammet. Detta bör sålunda fullföljas i den takt förhållandena medgiva. Med hänsyn härtill anser sig utskottet böra tillstyrka, att för nu berörda ändamål anvisas investeringsanslag å tillhopa 130,9 miljoner kronor, varav för kraftstationer m. m. 54,2 miljoner kronor, för vissa regleringsföretag 14,2 miljoner kronor samt för distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten 62,5 miljoner kronor. Utskottet gör i det följande hemställan härom. I detta sammanhang vill utskottet erinra om att riksdagen, med bifall till vad utskottet i sitt utlåtande nr 17 tillstyrkt, å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår under vattenfallsverkets fond anvisat till distributionsanläggningar 12 miljoner kronor och till inventarier m. m. 10 miljoner kronor. I särskilt utlåtande denna dag kommer utskottet vidare att tillstyrka, att i enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 35 framlagda förslag ett begynnelseanslag av 2,5 miljoner kronor anvisas till kraftöverföring från fastlandet till Gotland.

Såsom departementschefen framhållit föreligga betydande svårigheter att bedöma frågan om behovet av ytterligare kraftstationsbyggnader under tiden närmast efter det nuvarande programmets genomförande. Den av vattenfallsstyrelsen uppgjorda kalkylen över kraftbalansen för budgetåret 1955/56 synes emellertid ge vid handen, att dylik balans kan väntas föreligga endast under förutsättning av normal vattentillgång. Vid torrår däremot skulle en avsevärd brist uppkomma trots maximal ångkraftproduktion. Med hänsyn till osäkerheten i beräkningarna är styrelsen dock av den uppfattningen, att avgörandet om igångsättning av en ny kraftstationsutbyggnad bör uppskjutas till dess belastningsutvecklingen är känd för ytterligare någon tid. Departementschefen delar denna uppfattning men anser på av vattenfallsstyrelsen anförda skäl, att ståndpunkt redan nu bör tagas till frågan om vilket vattenfall som närmast bör ifrågakomma till utbyggnad.

I likhet med styrelsen förordar departementschefen därvid Liggaforsen i Lule älv.

Vad departementschefen härutinnan anfört och föreslagit föranleder icke någon erinran från utskottets sida. I konsekvens härmed kommer utskottet i det följande att för nu berörda ändamål tillstyrka en medelsanvisning av 2,5 miljoner kronor, avsedda att tagas i anspråk för erläggande av sedvanliga förstalikvider i den mån maskinbeställningar anses behöva utläggas redan under nästa budgetår.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,
att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet ovan anfört.

23:o) **Kraftstationer m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 23, s. 92—96) föreslagit riksdagen att till vissa i statsrådsprotokollet angivna kraftstationer m. m. för budgetåret 1950/51 anvisa investeringsanslag å tillhoppa 56 700 000 kronor.

Vattenfallsstyrelsens investeringsprogram för kraftstationer m. m. upp-
tar för budgetåret 1950/51 följande företag.

	Beräknad kostnad	Tidigare anvisat	Åskade anslag 1950/51
	t u s e n t a l k r o n o r		
Kraftstation vid Jösseforsen	4 400	3 600	800
Utbyggnad av Västerås ångkraft- station	15 000	10 500	2 200
Kraftstation vid Hölleforsen	48 000	44 000	2 000
Ett tredje maskinaggregat i Stads- forsens kraftstation	8 600	2 100	3 700
Kraftstation vid Kilforsen	93 000	28 000	23 000
Kraftstation vid Harsprånget	108 000	81 200	17 000
Ny trefasgenerator i Porjus kraft- station	825	400	100
Teckning av aktier i Bergeforsens kraftaktiebolag	33 000	2 160	—
Lån till Bergeforsens kraftaktiebolag		3 840	5 400
Kraftstation vid Liggaforsen	—	—	2 500
			Summa kronor 56 700

Beträffande den närmare motiveringen för medelsäskandena hänvisas till propositionen (s. 92—96).

Departementschefen har tillstyrkt vattenfallsstyrelsens förslag.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet under föregående punkt anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1950/51 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) Kraftstation vid Jösseforsen	800 000 kronor,
b) Utbyggnad av Västerås ångkraftstation	2 200 000 kronor,
c) Kraftstation vid Hölleforsen	2 000 000 kronor,
d) Ett tredje maskinaggregat i Stadsforsens kraftstation	3 700 000 kronor,
e) Kraftstation vid Kilforsen	23 000 000 kronor,
f) Kraftstation vid Harsprånget	17 000 000 kronor,
g) Ny trefasgenerator i Porjus kraftstation	100 000 kronor,
h) Lån till Bergeforsens kraftaktiebolag	5 400 000 kronor,
i) Kraftstation vid Liggaforsen	2 500 000 kronor.

24:o) **Regleringsföretag.** Kungl. Maj:t har (punkt 24, s. 97—99) föreslagit riksdagen att till vissa i statsrådsprotokollet angivna regleringsföretag för budgetåret 1950/51 anvisa investeringsanslag å tillhopa 14 200 000 kronor.

Vattenfallsstyrelsens anslagsbehov för nästa budgetår till regleringsåtgärder avser följande företag.

	Tidigare anvisat	Åskade anslag 1950/51
	t u s e n t a l k r o n o r	
Regleringsåtgärder i Indalsälvens flodområde ..	10 391	3 700
Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde	33 500	10 500
	<hr/>	
	Summa kronor	14 200

Styrelsen har bl. a. anfört, att kapitalinsatser erfordras för ett nytt regleringsföretag, reglering av den till Indalsälvens flodområde hörande Storån. Härom yttrar styrelsen närmare följande:

I Storån, som rinner in söderifrån i Ockesjön strax ovanför Storsjön, skall i första hand magasin ordnas i Ottsjön. Magasinet beräknas bli 140 miljoner kubikmeter och kostnaden 6 500 000 kronor. Vattenfallsstyrelsens andel härav blir cirka 1 400 000 kronor, varav ungefär 400 000 kronor före utgången av budgetåret 1950/51. Energivinsten vid styrelsens stationer beräknas till 13 MkWh/år under vattenbristtid. Årskostnaden för regleringen motsvarar därvid ungefär 0,9 öre/kWh i genomsnitt för nämnda energivinst, vilket värde sjunker vid ytterligare utbyggnad i vattendraget.

Styrelsen hemställer sålunda även om medgivande att deltaga i Storåns reglering.

Departementschefen har tillstyrkt vattenfallsstyrelsens förslag.

Utskottet. Det av vattenfallsstyrelsen framlagda och av Kungl. Maj:t biträdda förslaget om styrelsens deltagande i regleringen av den till Indalsälvens flodområde hörande Storån har icke givit utskottet anledning till erinran. Under hänvisning jämväl till vad utskottet under punkten 22:o) anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1950/51 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) <i>Regleringsåtgärder i Indalsälvens flodområde</i>	3 700 000 kronor,
b) <i>Regleringsåtgärder i Angermanälvens flodområde</i>	10 500 000 kronor.

25:o) **Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.** Kungl. Maj:t har (punkt 25, s. 99 och 100) föreslagit riksdagen att till Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 62 500 000 kronor.

För ifrågavarande ändamål har för budgetåret 1949/50 anvisats ett anslag av 60 000 000 kronor. Därutöver har vattenfallsstyrelsen hemställt om ett anslag av 15 000 000 kronor å tilläggsstat för samma budgetår.

För budgetåret 1950/51 förutser *vattenfallsstyrelsen* en medelförbrukning, som med hänsyn till krondevalveringen höjts med 2 500 000 till 65 000 000 kronor, om vilket belopp styrelsen hemställt. Väsentligaste delen av sistnämnda belopp härrör från överföringarna för 380 kV. Därjämte ha reservbelopp för oförutsedda behov inräknats i något större utsträckning än tidigare. I det för budgetåret 1950/51 begärda anslaget ha medtagits 2 500 000 kronor för en likströmsöverföring mellan fastlandet och Gotland.

Sistnämnda fråga har icke föranlett något förslag från Kungl. Maj:ts sida i statsverkspropositionen, enär densamma då alltjämt var föremål för prövning. I övrigt har *departementschefen* tillstyrkt vattenfallsstyrelsens förslag.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet under punkten 22:o) anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 62 500 000 kronor.

26:o) **Kraftöverföring från Norge till Danmark.** Kungl. Maj:t har (punkt 26, s. 101—103) föreslagit riksdagen att till Kraftöverföring från Norge till Danmark för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kronor.

Med skrivelse den 21 december 1949 har *vattenfallsstyrelsen* överlämnat ett betänkande rörande kraftöverföring från Norge till Sverige samt hemställt, att anslag anvisas för de för projektets genomförande erforderliga anläggningarna i Sverige. För dessa beräknas ett sammanlagt anslagsbehov av 24 miljoner kronor, varav 3 miljoner kronor skulle erfordras under innevarande budgetår och 7 miljoner kronor under nästa budgetår.

Beträffande den närmare innebörden av vattenfallsstyrelsens förslag torde få hänvisas till propositionen (s. 101 och 102).

Departementschefen har anfört följande.

Frågan om ett närmare samarbete mellan de nordiska länderna på kraftförsörjningens område har vid flera tillfällen varit föremål för övervägande. Av olika skäl ha några praktiska resultat tidigare icke kunnat uppnås. Vid de överläggningar som 1949 hållits inom den nordiska kraftkommittén har emellertid enighet nåtts mellan de danska, norska och svenska representanterna om att åtgärder skola vidtagas för kraftexport från Norge till Danmark över en kraftöverföringslinje genom Sverige.

Det uppnådda resultatet utgör ett värdefullt bidrag till det praktiska samarbetet mellan länderna. Jag förordar, att Kungl. Maj:t, därest riksdagen lämnar sitt godkännande till förslaget och även de danska och norska myndigheterna slutligt godtaga projektet, vidtager på Sverige ankommande åtgärder för att möjliggöra den ifrågavarande kraftöverföringen. Det bör ankomma på vattenfallsstyrelsen att utföra de anläggningar som erfordras inom Sverige och att i fortsättningen svara för deras drift och underhåll enligt vanliga affärsmässiga grunder.

Den sammanlagda kostnaden för de svenska anläggningarna uppgår till ca 36,5 miljoner kronor, men härav torde ca 10,5 miljoner kronor komma att bestridas genom direkt kapitaltillskott från dansk sida. Frånräknas vissa ytterligare kostnadsposter, som icke normalt belasta vattenfallsstyrelsens anläggningskonton, kan anslagsbehovet begränsas till i runt tal 24 miljoner kronor vid nuvarande prisläge, varav 3 miljoner kronor erfordras för innevarande och 7 miljoner kronor för nästa budgetår.

Jag hemställer i annat sammanhang att det av vattenfallsstyrelsen för innevarande budgetår begärda anslagsbeloppet å 3 miljoner kronor äskas å tilläggsstat.

Utskottet. I likhet med departementschefen anser utskottet, att det av den nordiska kraftkommittén framlagda och av Kungl. Maj:t biträdda förslaget om kraftöverföring från Norge till Danmark genom Sverige utgör ett värdefullt bidrag till det praktiska samarbetet mellan länderna. Under erinran jämväl att riksdagen, med bifall till vad utskottet i sitt utlåtande nr 17 tillstyrkt, för nu berörda ändamål å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisat 3 miljoner kronor, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Kraftöverföring från Norge till Danmark* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kronor.

27:o) **Diverse anslag**. Kungl. Maj:t har (punkt 27, s. 103 och 104) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1950/51 anvisa följande investeringsanslag, nämligen till Inköp av vattenfall och fastigheter 500 000 kronor och såsom Statens vattenfallsverks dispositionsanslag 3 000 000 kronor.

Till förevarande ändamål ha för innevarande budgetår anvisats respektive 500 000 och 2 000 000 kronor.

Anledningen till den begärda ökningen av dispositionsanslaget är anslagets dubbla användning dels för smärre kompletterings- och förnyelsearbeten vid kraft-, kanal- och regleringsanläggningar samt fastigheter, dels för temporära tillskott till anslag, vilka visat sig otillräckliga mot slutet av ett budgetår, under det att ordinarie tillskott blir tillgängligt nästkommande 1 juli.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må för budgetåret 1950/51 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- a) *Inköp av vattenfall och fastigheter* .. 500 000 kronor,
 b) *Statens vattenfallsverks dispositionsanslag* 3 000 000 kronor.

Luffartsfonden.

28:o) **Luffartens markorganisation.** Kungl. Maj:t har (punkt 28, s. 105—112) föreslagit riksdagen att till luffartens markorganisation för budgetåret 1950/51 anvisa investeringsanslag å tillhoppa 2 000 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag ävensom de för innevarande budgetår för hithörande ändamål anvisade anslagen framgå av följande sammanställning:

	1949/50	1950/51
Markförvärv	1 000 000	—
Flygfältsbyggen	1 500 000	1 200 000
Byggnader.....	400 000	—
Radiofyrar	850 000	400 000
Belysningsanläggningar	250 000	—
Fordon, maskiner och redskap.....	—	—
Luffartsväsendets dispositionsanslag	1 000 000	400 000
Summa kronor	5 000 000	2 000 000

Vid utgången av budgetåret 1948/49 förelåg å tidigare anvisade anslag en behållning av i runt tal 25,8 miljoner kronor. Den 1 juli 1949 fanns sålunda ett sammanlagt belopp av omkring 30,8 miljoner kronor tillgängligt för pågående och nya arbeten m. m. Investeringsutgifterna för luffartsstyrelsens markorganisation stannade under budgetåret 1948/49 vid i runt tal 13,3 miljoner kronor.

Luffartsstyrelsen har för budgetåret 1950/51 äskat anslag å tillhoppa

4 725 000 kronor. Beträffande den närmare motiveringen för styrelsens förslag får utskottet hänvisa till propositionen (s. 105—109).

Yttranden över luftfartsstyrelsens framställning ha avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen, statens industrikommission och aktiebolaget Aerotransport, varefter luftfartsstyrelsen utlåtitt sig med anledning av aktiebolaget Aero transports yttrande (s. 109 och 110).

Departementschefen har inledningsvis anfört följande.

Investeringsutgifterna under luftfartsfonden uppgingo budgetåret 1948/49 till ca 13,3 miljoner kronor. Belastningen å investeringsanslagen under denna fond beräknas emellertid, såvitt nu kan bedömas, kunna minskas till 9 miljoner kronor under innevarande budgetår och till 7 miljoner kronor för nästa budgetår. En dylik återhållsamhet synes motiverad med hänsyn till svårigheterna att nu bedöma trafikflygets omfattning under de närmaste åren och de anspråk som kunna komma att ställas på markorganisationen.

Genom beslut den 25 november 1949 har Kungl. Maj:t, efter utredning av luftfartsstyrelsen, fastställt stater för användningen av anslagen till Flygfältsbyggen och Byggnader. Anslagsmedel, vilka bedömas numera icke vara behövlige för ursprungligen avsedda ändamål, ha i samband härmed indragits från luftfartsstyrelsens disposition för att tills vidare stå till Kungl. Maj:ts uteslutande förfogande. Härigenom har en bättre överblick blivit möjlig över investeringsverksamheten för byggande av flygfält och uppförande av byggnader, varjämte behovet av nya medel under dispositionsanslaget minskats. Kungl. Maj:t torde i fortsättningen böra äga om-disponera medel, som tidigare anvisats under övriga anslag under luftfartsfonden, för att, om och i den mån de med medelsanvisningen ursprungligen avsedda ändamålen sakna aktualitet, använda medlen för numera aktuella ändamål.

För arbeten å storflygplatsen vid Halmsjön har styrelsen, med hänsyn till föreliggande anslagsreservationer, icke äskat medel för nästa budgetår. Under år 1949 ha å storflygplatsen utförts sådana dränerings- och fältarbeten, vilka bedömts nödvändiga för att tidigare utförda arbeten skola säkerställas mot förstörelse samt underlätta ett återupptagande av byggnadsarbetet i större utsträckning. Arbetenas omfattning under det närmaste året är beroende på om de kunna inrymmas inom ramen för den för civil lufttrafik fastställda byggnadskvoten.

Det begärda anslaget till Flygfältsbyggen avser slutförande av den första utbyggnadsetappen beträffande Torslanda flygplats.

Av det till Radiofyrrar äskade anslaget avse 300 000 kronor kontraktssnlig betalning av beställda landningsradiofyrrar, 50 000 kronor följande av påbörjad automatisering av direkttelefonnätet mellan trafikflygplatserna samt 50 000 kronor ombyggnad och flyttning av äldre radiofyrrar.

Utskottet. Av den lämnade redogörelsen framgår, att investeringsutgifterna under luftfartsfonden budgetåret 1948/49 uppgingo till ca 13,3 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknas motsvarande utgifter kunna begränsas till 9 miljoner kronor. En ytterligare minskning med 2 miljoner kronor anser departementschefen erforderlig för nästa budgetår. En dylik återhållsamhet finner departementschefen motiverad med hänsyn

till svårigheterna att nu bedöma trafikflygets omfattning under de närmaste åren och de anspråk som kunna komma att ställas på markorganisationen.

Utskottet delar denna departementschefens uppfattning. I enlighet härmed tillstyrker utskottet, att under luftfartsfonden för nästa budgetår anvisas investeringsanslag å tillhoppa 2 miljoner kronor, varav 1,2 miljoner kronor avse fullföljande av vissa sprängnings- och utvidgningsarbeten å Torslanda flygplats, 0,4 miljon kronor viss materielanskaffning m. m. och 0,4 miljon kronor förstärkning av dispositionsanslaget.

Sistnämnda anslag har för innevarande budgetår anvisats med 1 miljon kronor. Det minskade anslagsbehovet sammanhänger med att vissa medel, som tidigare ställts till luftfartsstyrelsens förfogande från anslagen till flygfältsbyggen och byggnader, numera friställts för att efter beslut av Kungl. Maj:t kunna användas för ändamål, vilka eljest skolat tillgodoses med anlåtande av dispositionsanslaget. Enligt departementschefens uppfattning bör Kungl. Maj:t i fortsättningen äga rätt att omdisponera medel, som tidigare anvisats under övriga anslag under luftfartsfonden, för att, om och i den mån de med medelsanvisningen ursprungligen avsedda ändamålen sakna aktualitet, använda medlen för numera aktuella ändamål. Mot vad sålunda föreslagits har utskottet icke funnit anledning till erinran. Utskottet förutsätter emellertid att, i den mån åtgärder av nu angivet slag vidtagas, en redogörelse härför lämnas riksdagen i lämpligt sammanhang.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1950/51 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) Flygfältsbyggen	1 200 000 kronor,
b) Radiofyrrar	400 000 kronor,
c) Luftfartsväsendets dispositionsanslag	400 000 kronor.

Diverse kapitalfonder.

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

29:o) Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond. Kungl. Maj:t har (punkt 35, s. 123—128) föreslagit riksdagen att till väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond för budgetåret 1950/51 anvisa investeringsanslag å tillhoppa 18 300 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag ävensom de för innevarande budgetår för hithörande ändamål anvisade anslagen framgå av följande sammanställning:

	1949/50	1950/51
Garage- och förrådsbyggnader m. m. . .	1 000	—
Maskincentralförråd:		
Motorfordon	6 500 000	6 200 000
Vägmaskiner m. m.	7 000 000	9 800 000
Flytande materiel	—	1 300 000
Effektförråd	2 600 000	—
Beredskapslagring av flytande driv- medel	3 100 000	—
Väg- och vattenbyggnadsverkets dis- positionsanslag	1 000 000	1 000 000
Summa kronor	20 201 000	18 300 000

Vid utgången av budgetåret 1948/49 förelåg å tidigare anvisade anslag exklusive till grustag en behållning av 12,7 miljoner kronor. Den 1 juli 1949 fanns sålunda ett sammanlagt belopp av 32,9 miljoner kronor tillgängligt. Investeringsutgifterna för förrådsfonden stannade under budgetåret 1948/49 vid i runt tal 21,4 miljoner kronor exklusive effektförråd, grustag och beredskapslagring.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har för nästa budgetår äskat anslag å sammanlagt 19 200 000 kronor. Därjämte har styrelsen hemställt om beställningsbemyndigande för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1952/53.

Beträffande den närmare motiveringen till styrelsens förslag får utskottet hänvisa till propositionen (s. 124—126).

Departementschefen har anfört följande.

Å anslaget till garage- och förrådsbyggnader m. m. förelåg den 30 juni 1949 en behållning av 7,8 miljoner kronor. Detta belopp torde vara tillräckligt för att tillgodose uppkommande medelsbehov för byggnader under såväl innevarande som nästa budgetår, även om viss ökning av byggnadsverksamheten på detta område skulle komma att inträda. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har icke heller äskat medel för nästa budgetår under ifrågavarande anslag.

Under maskincentralförrådet har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för nästa budgetår äskat sammanlagt 18,2 miljoner kronor till motorfordon, vägmaskiner och flytande materiel m. m. Av detta belopp beräknas 9,2 miljoner kronor till maskiner m. m. för underhållet, 1,5 miljon kronor till maskiner m. m. för byggnadsverksamheten, 1,2 miljon kronor till grävmaskiner för torrlägningsverksamhet inom jordbruket, 1,3 miljon kronor till färjor m. m. och 5 miljoner kronor till gemensamma ersättningsanskaffningar.

Vad till en början angår anslaget till motorfordon steg för budgetåret 1948/49 på grund av en förskjutning av de leveranser, som beräknats ske budgetåret 1947/48, medelsförbrukningen å anslaget från ursprungligen beräknade 5 till 10,5 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknas medelsförbrukningen å anslaget till 7,5 miljoner kronor. Vid utgången av innevarande budgetår beräknas icke föreligga någon reservation å anslaget. Medelsförbrukningen för motorfordon för nästa budgetår beräknas motsvara det för samma budgetår äskade anslaget av 6,2 miljoner kronor. För detta belopp avser väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att inköpa 155 last-

bilar, 50 paketbilar och 120 personbilar. Inköpen av last- och paketbilar avse företrådesvis normal återanskaffning. Anskaffningen av personbilar betingas huvudsakligen av att ersättning ansetts böra ske av sådana personbilar av mindre god beskaffenhet vilka vid krigsslutet övertogs från krigsmakten och nu äro i mycket dåligt skick. Jag anser mig böra tillstyrka den av styrelsen föreslagna anskaffningen av motorfordon och hemställer om en medelsanvisning av 6,2 miljoner kronor för ändamålet under nästa budgetår.

Medelsförbrukningen å anslaget till *vägmaskiner m. m.* utgjorde budgetåret 1948/49 ca 6,9 miljoner kronor men beräknas innevarande budgetår stiga till 10,1 miljoner kronor, motsvarande den 30 juni 1949 förefintlig reservation å anslaget om 3,1 miljoner kronor och det för budgetåret anvisade nya anslaget av 7 miljoner kronor. Vid utgången av innevarande budgetår beräknas alltså tillgängliga medel vara helt förbrukade. För nästa budgetår äskar styrelsen 10,7 miljoner kronor till vägmaskiner m. m. I första hand erfordras medlen till inköp av grävmaskiner, väghyvlar och krossverk för vägväsendets räkning, varjämte i det äskade beloppet inräknats 1,2 miljon kronor för grävmaskiner för torrlägningsverksamhet inom jordbruket. Den äskade medelsanvisningen förutsätter, att viss import av materiel blir möjlig, främst väghyvlar och traktorer. Enligt industrikommissionen torde möjligheter härför vara för handen. Jag vill därför förorda att till vägmaskiner m. m. för vägväsendets behov anvisas 9,5 miljoner kronor. Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet finner jag ett oförändrat belopp av 0,3 miljon kronor böra beräknas för inköp av grävmaskiner för torrlägningsverksamheten. Den sammanlagda medelsanvisningen för nästa budgetår under anslaget till vägmaskiner m. m. skulle alltså utgöra 9,8 miljoner kronor.

Å anslaget till *flytande materiel* fanns den 30 juni 1949 en behållning av 1,3 miljon kronor. För innevarande budgetår ha medel icke anvisats under detta anslag. Vid innevarande budgetårs slut beräknas behållningen å anslaget ha nedgått till 0,3 miljon kronor. För att möjliggöra anskaffning av färjor m. m. i den omfattning väg- och vattenbyggnadsstyrelsen räknat med förordar jag att för nästa budgetår anvisas det av styrelsen äskade beloppet av 1,3 miljon kronor för flytande materiel.

I detta sammanhang torde jag få erinra att möjlighet för närvarande föreligger att från anslaget till flytande materiel bestrida kostnader för inköp av passbåtar för statliga passbåtslinjer. Sådana linjer kunna drivas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen eller genom entreprenör, exempelvis en kommun eller ett industriföretag. Det kan emellertid i vissa fall vara lämpligt att staten förvärvar passbåtar, avsedda att uthyras eller i övrigt ställas till förfogande för kommunal eller enskild drift. Därest riksdagen icke har något att erinra häremot, torde, efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, ifrågavarande anslag få tagas i anspråk även för detta ändamål.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har därjämte hemställt om medgivande att ikläda sig *betalningsansvar* för materiel under maskincentralförrådet, avsedd att levereras under budgetåret 1952/53, intill ett belopp av 10 miljoner kronor. Även om en förkortning av leveranstiderna skulle inträda beträffande viss materiel, som ingår i maskincentralförrådet, synas dock förutbeställningarna fortfarande kunna medföra vissa fördelar för väg- och vattenbyggnadsverket. Detta gäller framför allt i fråga om vägmaskiner m. m. Jag vill därför icke motsätta mig att medgivande lämnas styrelsen att ikläda sig betalningsansvar för leveranser till maskincentralförrådet. Betalningsansvaret bör för budgetåret 1952/53, i likhet med vad som varit fallet för tidigare år, maximeras till 10 miljoner kronor.

Mot att väg- och vattenbyggnadsverkets *dispositionsanslag* för nästa budgetår anvisas med ett belopp av 1 miljon kronor har jag icke något att erinra.

Utskottet. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bl. a. upptagit ett belopp av 1,2 miljon kronor för inköp av grävmaskiner för torrlägningsverksamhet inom jordbruket. Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet har emellertid departementschefen funnit det äskade beloppet kunna reduceras till 0,3 miljon kronor. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag har i övrigt icke givit departementschefen anledning till erinran. Departementschefen har sålunda förordat dels att under maskincentralförrådet anvisas till motorfordon 6,2 miljoner kronor, till vägmaskiner m. m. 9,3 miljoner kronor och till flytande materiel 1,3 miljon kronor, dels ock att dispositionsanslaget beräknas till 1 miljon kronor.

Utskottet tillstyrker, att förenämnda anslag anvisas med äskade belopp. Vad departementschefen anfört beträffande rätt för Kungl. Maj:t att bemyndiga väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att ikläda sig betalningsansvar för tillhoppa 10 miljoner kronor för anskaffning av materiel under anslagsgruppen maskincentralförråd, avsedd att levereras först under budgetåret 1952/53, föranleder icke någon erinran från utskottets sida. Utskottet kan jämväl biträda förslaget, att anslaget till flytande materiel får tagas i anspråk för förvärv av passbåtar, avsedda att uthyras eller i övrigt ställas till förfogande för kommunal eller enskild drift.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1950/51 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) <i>Motorfordon</i>	6 200 000 kronor,
b) <i>Vägmaskiner m. m.</i>	9 800 000 kronor,
c) <i>Flytande materiel</i>	1 300 000 kronor,
d) <i>Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag</i>	1 000 000 kronor.

Stockholm den 7 mars 1950.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar Rickard Lindström, Karl Andersson, Mannerskantz, Gustaf Karlsson, Iwar Anderson, Heiding, Sundelin, Leander, Rosenberg, Lundqvist, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, Ivar Persson, Alfred Nilsson och Einar Persson; samt
från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malm-
borg i Skövde, Andersson i Malmö, Boman i Kieryd, Mårtensson i Uddevalla,
Lindholm, Rubbestad, Åkerström, Pettersson i Dahl, Kollberg, Petterson i
Degerfors, Birke, Henriksson och Nihlfors.

Reservation

vid punkten 19:o) (Biltrafik) av herr Sundelin.
